

Stanisław Grzepski
Geometryja, to iest miernicka nauka

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Dzieła matematyczno-przyrodnicze, medyczne i rolnicze

oprac. Anetta Luto-Kamińska, Krzysztof Opaliński

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-06-1

strona: kt

- 1: GEOMETRIA,
- 2: To iest/
- 3: Miernicka Náuká/ po
- 4: Polsku krótko nápiána z
- 5: Græckich y z Láciń=
- 6: íkich Książ.
- 7: ¶ Naydziefz téz tu iáko náfzy Mier=
- 8: nicy zwykli mierzyć Imienié ná
- 9: Włóki/ álbo ná łany.
- 10: ¶ **Item, Iugerum ROManum** iáko wie=
- 11: lé ma w łobie.
- 12: ¶ **Item**, iáko Wieżę álbo co infzého
- 13: wyfokiého zmierzyć/ álbo dálekość
- 14: iáką. Ná przykład/ kiedyby chciał
- 15: wiedziéc/ iáko dáleko do Zamku
- 16: przez błoto/ álbo przez
- 17: wodę. 2c.
- 18: grafika
- 19: # Teraz nowo wydaná/
- 20: Roku 1566.
- 21: W Krákwie/
- 22: Lázarz Andryłowic wybijał.

23: grafika

strona: ktv

1: grafika

strona: A2

1: grafika

2: **IN ARMA PRAE=**

3: **CLARI AC GENERO-**

4: SI VIRI, DOMINI STANI-

5: SLAI MILOSZE-

6: WSKI.

7: Vidā fic uifo diftrinxerat hoste fagittā:

8: Fixerat armati pectora dura uiri.

9: Vt uiolenta caput tergo proferret acutū,

10: Et bifido caudam limite defercret.

11: Hāc, Infigne, gerit Miłoseuius inde „pfect’,

12: Distinctā media (fixa erat ułq̄) nota.

13: IN EADEM ARMA

14: GENEROSI DOMINI STA-

15: NISLAI MILOSZE-

16: WSKI.

17: Væ tibi uel uotis unq̄ potiora darentur,

18: Præmia? fat domus his nobilitata tua ē.

19: Magna refers eqđ laudū argumēta fagittā,

20: Hæc comes Herculei fida laboris erat.

A ij

Non hac

strona: A2v

CARMINA.

1: Nō hac finitimos bello appetijffe parabas.

2: Illicitos uertens ad tua tecta greges.

3: Sed tu follicitā Christi de nomine gentē

4: Malueras urgenti eripuiſſe malo.

5: Id transuerſa uolūt difſectæ ligna fagittæ,

6: Hac meritò hostiles ꝑcubuiſſe manus.

7: At cur extrema rupisti parte fagittam?

8: Hoc fuit aſidui penè laboris opus.

9: Aut qa tā gñofa tuæ cōtentio dextræ est,

10: Nullus, ut hęc ualeat fustinuiffę, rigor.

11: grafika

Vrodzöne=

strona: A3

1: grafika Vrodzónemu Pánu

2: Stániłławowi Miłószew=

3: łkiemu/ Lowczemu Bełzkie=

4: mu/ zcæt. Pánu y Przyiaćie=

5: lowi ofobliwie Láfkáwemu/

6: Stániłław Grzępski Zdrowia y w=

7: łzytkiego dobrá od Pána Bo=

8: gá winłzuie.

9: M iędzy włzyt=

10: kimi łiedmią

11: Náuk/ które

12: przodkiem od

13: Græków do

14: Rzymian/ a potym od Rzy=

15: mian do nas przyłzły/ Láfká=

16: wy Pánie Miłószewłki/ nie=

17: máłz zacnieyłzý/ y którąby téz

18: więcéy óni dawni Philozo=

19: phowie chwalili/ y więcéy fye

20: ią bawili/ iáko ieft Geometria:

A iij

przetóz

strona: A3v

Przedmowá/

1: przetóz y Kłięgi ich pełné łą

2: Geometryey/ ták iż kto ié chce

- 3: dobrze rozumić/ musi umieć
- 4: Geometrią naprzód. A może
- 5: też tho ná początku Książ A=
- 6: ryftotelelowych y infzych Phi=
- 7: lozophów piśać/ co Plato ná
- 8: drzwiách fwéy Szkoły piśał:
- 9: *ἄγεωμέτρητος ὄυδεις εἰσίτω*. bez Geo=
- 10: metryéy żaden tu niechay nie=
- 11: wchodzi. Ztądże téż Philo po=
- 12: wiedział/ Iż Geometria iest
- 13: główné miáfto wżytkich Ná=
- 14: uk. A Plato gdy go pytano/ co
- 15: Pan Bóg czyni? powiedział
- 16: Græckim słowem/ *γεωμετροῦν*, to
- 17: iest/ Geometrią fye bawi. Z=
- 18: kąd możem rozumić/ że Plato
- 19: ták o Geometryéy rozumiał/
- 20: iże tho iest Náuká y íamemu

Bogu

strona: A4

do I.M.P. Stán. Miłofz.

- 1: Bogu przyśtoyna. Przetóz dzi=
- 2: wuię fye/ iż tho co łobie ludzie
- 3: wielcy/ ludzie mądrzy/ ták bár=
- 4: zo wazyli/ że mówię v nas ni=
- 5: zacz nie łtoj: áni fye tego ták
- 6: pofpolicie/ iáko infzych Náuk
- 7: vczymy. Odlécilifmy Geome=
- 8: tryą Ludziem pofłym nikcze=
- 9: mnym/ ták ze fye nie obiéráią

- 10: w niéy/ iedno trochę ci co rolę
11: álbo Imienié z naymu mierzyć
12: zwykli: áczci y tákowych v nas
13: w Koronie nie wielé naydzie/
14: okróm Mázowfza mówię: Bo
15: w Polfzce trudno fye Mier=
16: niká dopytác/ iam tylko o ie=
17: dnym fłyfzał ná Podgórze/ ále
18: y ten iuż był vmárł. Przetóz
19: kiedy w Litwie chćiano mié=
20: rzác Imienia/ do Mázowfz po

Mierni=

strona: A4v

Przedmowá/

- 1: Mierniki fłano: ábowiém in=
2: dźiéy ich v nas/ ilé ia mogę wie
3: dźiéc/ álbo nie naydzie/ álbo
4: bárzo máło naydzie. Nie ták v
5: Græków bywáło zá dawnych
6: czáfów: wielé ich/ y wielkich
7: ludzi/ z wielkimi rozumy/ bá=
8: wili fye tą Náuką: przetóz téż
9: wielkich rzeczy fye przez nię do=
10: myśláli. Król Hieron w Sy=
11: cyliéy prošíł Archimedeffá po=
12: winowátého fweǵ/ człowieká
13: náuczóného w Geometryéy/
14: áby ofobliwého co okazał z téy
15: Náuki. Obiecał Archimedes/
16: y mówił z Hierone^m/ áby ieden

17: Okręt wielki z nakładem ka=

18: zał ná brzeg wyciągnąć. Ná

19: rofkazánié tedy Królewskié/

20: wielka moc Ludzi/ zá wielką

pracą

strona: B

do I.M.P. Stán. Miłofz.

1: pracą ledwa ón Okręt wywa=

2: życ ná brzeg mogli. Tám Ar=

3: chimesdes vczyniwłzy łobie do

4: tego narzędy/ tákié iákié rozu=

5: miał: záłożywłzy liny/ łam ie=

6: den przez óny instrumentá cią=

7: gnał po źiemi Okręt ze włzyt=

8: kim nakładem/ bez trudności/

9: bez pracéy/ iákoby gráiąc: ták

10: łácno/ ták śpiefzno/ iáko kie=

11: dyby miał po wodzie bieżéc.

12: Tenże Archimedes/ kiedy Rzy=

13: miánie dobywáiąc Syrákuz

14: miáltá/ przypułzczáli do łztur=

15: mu po Morzu y po źiemi/ gdy

16: Okręty pod mur przyłzły/ Ar=

17: chimesdes instrumentámi/ któ=

18: re do tegø przed tym był nárzą=

19: dził/ iedny z muru cífnąc ku do=

20: łu zátapiał/ drugié zá przodek

B

podno=

strona: Bv

- 1: podnołząc/ drugim kónccem w
- 2: wodę zánurzał: inłzé wzgóřę
- 3: podniówłzy [!] / tám y fám mio=
- 4: tał/ tám iż ludzie z nich wupa=
- 5: dáli/ iákoby ié wycifkał. Z dru=
- 6: gą także łtronę/ cokolwiek lu=
- 7: du walecznéř ziemią do muru
- 8: przyciągnęło/ włzytko to Ar=
- 9: Archimed^{es} narzędami łwemi czę=
- 10: ścią pobił/ częścią rozgrómił/
- 11: tám iżę mułieli łzturmu prze=
- 12: łtác. Przetóř o nim tám rozu=
- 13: miano/ że Archimedes móglby
- 14: ziemię iáko wielka iest z miéy=
- 15: łcá rułzyć/ kiedyby byłá inłza
- 16: ziemiá/ ná którąby łye przełtę=
- 17: pić mógl. Nie miánuię inłzych
- 18: ná ten czás/ którzy przez tę Ná=
- 19: ukę dołzli j [!] poználi/ iáko wielka
- 20: iest ziemiá/ iáko wielki Mie=

śiác/ á

strona: B2

do I. M. P. Stán. Miłóř.

- 1: śiác/ á czym więłtřé iest Słón=
- 2: ce niłzi ziemiá/ álbo Mieśiác.
- 3: Iáko dáleko od nas do Mie=
- 4: śiácá/ á od Mieśiácá zás do
- 5: Słóncá. Iáko dáleko do nie=
- 6: bá/ á potym iáko wielkié iest
- 7: niebo w okřąg. Tego włzyt=

- 8: kięgo óni mądrzy ludzie przez
9: Geometr^{ya} dochodzili/ nád któ=
10: rą niemálfz pewniey^zéy/ nieo=
11: mylniey^zéy Náuki. Przetóz ia
12: chcąc Naród nálfz ku téy tho
13: Náuce pobudzić/ nápi^{fa}łem po
14: Pol^{ku} ty Książki nie wielkié.
15: Pi^{fa}łóc o tym ich przedtym do
16: fyc/ á zwłálfzczá Euklides f^{ta}=
17: rożytny Autor Græcki/ w któ=
18: rym y dziś ludzie náuczeni fye
19: kocháią. Alem ia tu po pro^{ftu}/
20: iáko nálfcniéy mogło być/ pi=

B ij

fał: áby

strona: B2v

Przedmowá/

- 1: fał: áby káždy fám przez fye wy=
2: rozumieć mógl. A nápi^{fa}łem
3: krótko/ przodkiem áby káždy ry
4: chl^{éy} mógl poi^{ac}/ y lf^{cniéy} pá=
5: mi^{et}ác: á druga/ zem rády w
6: tym w^zyl Sokr^{ate}ffá Philozo=
7: phá/ który rád^{zi} Geometry^{éy}
8: fye v^{cz}yc tylé ilé potrzebá iest
9: do rzeczy ototy^{ch} [!] potocznych/
10: iáko do mierzánia ról/ Imie=
11: nia/ 2c. iáko pi^{fsze} Xenophon.
12: Téy rády w^zywáiąc/ nápi^{fa}łe^m
13: ototy [!] Książki/ nie dla tych co

- 14: nic inſzégó nie czynią/ iedno
15: nád księgámi ſiedzą/ bo ci mo
16: gą wiécéy o tym czytać máiąc
17: dofyć ksiąg około tegó po Græc=
18: ku y po łácinie. Nie prze thy
19: mówię piſałem ty Książeczki/
20: ále prze thy/ którzy dla ſpraw

inſzych/

strona: B3

do I. M. P. Stán. Miłóſz.

- 1: inſzych/ nie záuſze czytać mo=
2: gą. Tym tákowym widzi mi
3: ſye dofyć bédzie/ przeſtawáiąc
4: ná rádzie Sokrát^{esa} vmiéc to co
5: ſye thu nápiſało/ o mierzánium
6: Imienia/ tákze téz o mierzánium
7: wyfokoſci j [!] dálekoſci: bo to v=
8: miéc/ ieft rzecz nietrudna á po=
9: żyteczna. A iefliby ſye kto dá=
10: léy chciał w tym obiérác/ to v=
11: miawſzy/ łączno może porozu=
12: miéc Euklid^{esa} y inſzé co o tym
13: piſáli. Thę tedy iákąkolwiek
14: pracą ſwą/ Láfkawy P. Miłó=
15: ſzewłki/ vmyſlił^{em} W. M. pánu
16: j [!] przyacielowi mnie ofobliwie
17: łáfkáwemu ofyárowác/ chcąc
18: okázác/ że ia nietylko zá mło=
19: dych lat W. M. kiedy zá Præ=

20: ceptorá mnie W. M. vzywác

B iij

raczył/

strona: B3v

Przedmowá/

- 1: raczył/ ále téz y dziś/ y závždy
- 2: W. M. rad fluzę. A mam zá
- 3: to/ że to piánié moje W. M.
- 4: fye będzie podobác: ponieważ
- 5: ieft rzecz nowa/ á w ięzyku ná=
- 6: łzym przedtym nieflýchána. A
- 7: druga/ że iá W. M. ofyáruie
- 8: ten/ ná którég W. M. zdawná
- 9: káfkaw/ j [!] w którym fye W. M.
- 10: z młodych lat fwoich kocha.
- 11: Przetóz nie wątpię/ że ten má=
- 12: ły vpóminek W. M. wdzięcz=
- 13: nie raczy przyiác ode mnie ná
- 14: ten czás/ aż co wietźzego dali
- 15: P. Bóg nádciągnie. Z tym fye
- 16: W. M. káfce poruczam/ z któ=
- 17: réy áby mię W. M. nie raczył
- 18: opuźczác/ bárzo profzę.
- 19: grafika
- 20: Z Kráková xx dnia Páździerniká/
- 21: Roku M. D. LXV.

Do Czy=

strona: B4

1: **Do Czytelniká**

2: **Przedmowá.**

- 3: **K** Siążki ty Czytelniku mi=
4: ły/ ták fą nápiłáné/ áby ié
5: káždy łam przez łye mógl
6: wyrozumiéc/ iedno że po=
7: trzebuią pilnégo czytánia. A dru=
8: ga/ kto ié ma czytác/ potrzebá áby
9: ié porząd czytał/ z przodku począw=
10: łzy aż do kóńcá: ábowiém tu iedno
11: z drugieg idźie/ ták iż bez piérwłzych
12: rzeczy/ poślednieyłzé nie mogą być
13: rozumiáné: przetóz porządnie trze=
14: bá ié czytác. A iegli łye tráfi/ żeby
15: nie wyrozumiał czego/ nie wnet zá=
16: rzucay Książ/ ále przeczytawłzy ó=
17: no miéyłce/ iáko łámo w łobie iest/
18: wróc łye drugi raz ná nie: ábowiém
19: áczci tu ták piłano/ áby káždy łam
20: mógl wyrozumiéc/ włzákże nie ká=
21: źdy iednákiéy iest rozrywki/ ieden
22: może rychléy wyrozumiéc niż dru=
23: gi. Przetóz iegli zaráz nie wyrozu=
24: miéłz czego/ wyrozumiéłz drugim rá=
25: zem/ álbo trzecim/ według dowci=

pu. Ro=

strona: B4v

Do Czyt. Przedm.

- 1: pu. Rozum człowieczy iest tákowy/
2: im więcéy co bierze przed łye/ im czę=
3: ściéy co rozmyśła/ tym przełtrzeniéy

- 4: łobie w ónéy rzeczy czyni/ tym wię=
5: céy obacza y náyduie/ czego przed=
6: tym nie obaczył/ nie nálazł. Przetóż
7: przeczytawłszy raz ty Książki/ iefli ié
8: drugi raz przeczytałz/ bédźiefz ié le=
9: piéy rozumiał niż zá piérwłzym rá=
10: zem: á im więcéy łye bédźiefz tym
11: báwił/ tym lepłzym bédźiefz
12: Geometrem.

13: grafika

Geome=

strona: C

1: **GEOMETRIA,**

2: **To iest/**

3: **Miernicka náuká/ po Polłku**

4: **krótko nápiána z Græckich y**

5: **z Lácińskich Książ.**

6: grafika

7: **P** VNKT iest/ który

8: nie może być rozdzie=

9: lón ná części.

10: ¶ **Linea** iest/ co łye ná

11: Punkty dzieli.

12: ¶ **Superficies** iest/ co łye dzieli ná Li=

13: nie. ¶ **Corpus** iest/ co łye dzieli ná

14: **Superficies.**

15: # Albo ták.

16: **P** Vnkt iest/ który niema żadnéy

17: długości/ áni łzerokości/ áni miąż=

- 18: 1zości. ¶ Linea ieft/ długość bez
19: 1zérokości y miążłzości.
20: ¶ Superficies, która może być rzeczó=
21: ná zwiérzchność/ ieft 1zérokość bez
22: miążłzości. ¶ Corpus, które może
23: być rzeczóno hrubość/ ieft co ma y
24: długość/ y 1zérokość/ y miążłzość.

C

Linea

strona: Cv

Náuká

- 1: ¶ Linea przewyżłza Punkt w tym/ że
2: ieft długa. ¶ Superficies przewyż=
3: 1za Linią w tym/ że ieft 1zéroka.
4: ¶ Corpus zásię przewyżłza Superficiem w
5: tym/ że ieft miążłzé.
6: ¶ Corpus tedy ma thy trzy rzeczy/ że
7: ieft y długié/ y 1zérokié/ y miążłzé.
8: ¶ Superficies tylko tho dwoie ma/ że
9: ieft długa y 1zéroká.
10: ¶ Linea tho iedno ma/ że ieft długa.
11: ¶ Punkt niema nic.
12: LINEA.
13: grafika
14: SVPERFICIES.
15: grafika
16: CORPVS.
17: grafika
18: ¶ Lineae iedny 1ą prófté/ drugié 1ą nie
19: prófté. ¶ Linea prófta ieft/ która od
20: Punktá/ od którego 1ye poczyna/ i=

- 21: dzie równo do drugiego Punktá/
- 22: w który fye kónczy/ nic fye ná ftronę
- 23: nie vchyláiąc.

Linea

strona: C2

Miernicka.

- 1: ¶ Linea nie profta ieft/ która nie idzie
- 2: tak od Punktá do Punktá/ áby fye
- 3: nie miála ná ftronę vniéść.
- 4: ¶ Zásię nie profté Lineæ, iedny fą O=
- 5: krągłé/ drngié fą Zátoczóné/ drugié
- 6: Krzywé: á inłzé króm tych/ zową
- 7: Zámotáné.
- 8: ¶ Okrągła Linea ieft/ która wkoło
- 9: idąc/ przychodzi do tegóz Punktu/
- 10: od którego fye poczęła.
- 11: ¶ Zátoczóna ieft/ która ze wnątrz
- 12: idzie kołem ná wierzch.
- 13: ¶ Krzywa ieft/ która przedsie idzie
- 14: vnofząc fye y ná tę y ná owę ftronę.
- 15: Profta.
- 16: grafika
- 17: Krzywa.
- 18: grafika
- 19:

Okrągła.	Zátoczóna.
grafika	grafika

C ij

Inłzé

strona: C2v

Nauka

- 1: ¶ **Íńfzé** [!] **Lineæ** króm tych/ nie są opi=
- 2: sáne z ołobná.
- 3: ¶ **SVPERficies** téż/ iedná iest równa/
- 4: druga nie równa.
- 5: ¶ **Superficies** równa iest/ która od Li=
- 6: niéy próftéy od którém sýe poczyna/
- 7: idźie wíżędźie iednáko á prófto/ do
- 8: Liniéy próftéy w którą sýe kónczy.
- 9: Tá może być názwaná iednym sło=
- 10: wem/ Równia.
- 11: ¶ **Superficies** nie równa iest/ która od
- 12: liniéy do liniéy nie wíżędźie iedná=
- 13: ko idźie ná próść. Tę może zwác ie=
- 14: dnym słowem/ Nie równia.
- 15: ¶ **Lineæ** prófté **æquidistantes** są/ które w=
- 16: sżędy iednáko od siebie idą: które
- 17: téż by niewiém iáko długo ná próść
- 18: wiódl/ y ná tę y ná drugą stronę/
- 19: nigdy sýe nie znidą.
- 20: **Æquidistantes Lineę.**
- 21: grafika
- 22: ¶ **Angulus planus**, kąth co ná równiém/
- 23: iest kiedy dwie **Lineæ** ná równiém bę=
- 24: dąc/ iedná od drngiém nie ná próść/

ále że

strona: C3

Miernicka.

- 1: ále że strony przytyka.

2: grafika

3: ¶ Kąt álbo **Angulus** ieden iest/ kót=

4: ry między dwiema liniami proste=

5: mi leży. ¶ A drugi iest/ co między

6: dwiema nie prostymi.

7:

grafika	grafika
Między : prostymi.	Między nie prostymi.

8: ¶ Zásię kąt który leży między dwie=

9: má prostymi liniami/ ieden iest pro=

10: sty/ drugi kónczaty/ á drugi tępy.

11: ¶ Kiedy **Linea** prosta ná drugą pro=

12: stą przyydzie/ obádwa kąty równé

13: czyniąc/ ták iż tylki będzie ná iednéy

14: stronie iáko ná drugiéy: tedy ty dwa

15: kąty są prósté. A tákową Lineą po

16: Grécku zową **Kathetos**, á po łácinie

17: **perpendicularis**.

18:

Kąt prósty. : a Perpendi- : cularis .	grafika	Kąt prósty.
C iij		A kie=

strona: C3v

Náuká

1: ¶ A kiedy **Linea** prosta ná próstą

2: przychodząc/ nie równé kąty czyni/

3: tedy ieden będzie kónczáty/ á drugi

4: będzie tępy.

5:

Kónczáty.	grafika	Tępy.
-----------	---------	-------

6: ¶ Kónczáty kąt iest/ mniejszy niż

7: prosty/ á tępý więtszy niż prosty: á

8: wżákże obá są równé dwiema pro=

9: stema/ ábowiém iáko kolwiek **Linea**

10: prosta ná prostý stanie/ vczyni dwa

11: kąty/ álbo prosté/ álbo dwiema pro=

12: stema równé.

13: ¶ A kiedy **Linea** prosta będąc ná dru=

14: gię prostý/ przechodzi ná drugą

15: stonę/ rozdziélaiąc ją ná dwoię: te=

16: dy cztery kąty/ które sýe ták vczy=

17: nią/ są álbo prosté/ álbo czterem pro=

18: stym równé.

19: grafika

20: ¶ A iestliże y drugié k temu iestcze

21: **Linea** prosté będą ją dzielić ná tymże

Punkcie/

strona: C4

Miernicka.

1: Punkcie/ ilé kolwiek tām sýe kątów

2: vczyni ná takim krzyżu/ wżytki bę=

3: dą/ czterem prostym równé.

4: grafika

5: Abowiém miéysce które iest oko=

6: ło tego Punkta/ przez który przecho=

7: dzą Linié/ cztériemi fye kąty profte=

8: mi wypełnia: á izby wiécéy proftych

9: tám miáło być/ przyrodzenié tego

10: nie niešie.

11: # O Liniéy/ co ią zo=

12: wą Perpendykularem.

13: LINEA perpendicularis, álbo Kathetos,

14: (iákóm powiedział) ieft/ która

15: przytykáiąc do drugiéy Liniéy/ czy=

16: ni dwa kąty równé. Tá Linea, że ieft

17: potrzebna do wielu tych tu rzeczy/

18: przeto tu nápiŕzę náukę/ iáko może

19: być vczynióná.

20: ¶ Niech ná przykład bédzie Linea,

21: którą názowiem literámi/ a. b. Ná=

22: znáczże ná téy Liniéy dwa punkty/

ieden

strona: C4v

Náuká

1: ieden od drugiégo iáko chcesz dále=

2: ko: ieden punkt názowiem a. á dru=

3: gi punkt názowiem b. Potym we=

4: źmi Cérkiel/ rozkráczże ij iáko rozu=

5: miélfz/ poŕtawże kóniec ieden Cérklá

6: ná a. á drugim kónccem tocząc/ v=

7: czynń ŕztukę kołá z iedną ŕtronę Li=

8: niéy: tákże téż z drugą ŕtronę Li=

9: niéy drugą ŕztukę kołá vczynń.

10: [grafika](#)

- 11: Potym Cérkiel przeftaw z pun=
- 12: ktu a. ná punkt b. potym ftoiąc ie=
- 13: dnym kónccem Cérklá ná punkcie
- 14: b. rozdziel drugim kónccem po obu
- 15: ftronách liniéy óny fztuki koła któ=
- 16: rós nákrésił/ ták tę co iest z iedną
- 17: ftronę liniéy/ iáko y drugą co iest z
- 18: drugą ftronę. Punkt gdzie iest
- 19: rozdzielóna iedná fztuká koła/ prze=

zowiem

strona: D

Miernicka.

- 1: zowiem c. á drugi punkt gdzie iest
- 2: rozdzielóna druga fztuká koła/ prze=
- 3: zowiem d. Wiedzże profłtą Lineą od
- 4: punktu c. do punktu d. przez Lineą
- 5: a. b. Punkt gdzie Linea c. d. idzie/
- 6: przez Lineą a. b. przezowiem e.
- 7: Tu tedy Linea tá co idzie od pun=
- 8: ktu c. do punktu e. iest Perpendicularis,
- 9: ku Liniéy a. b. ábowiem gdzie przy=
- 10: tyka do niéy/ czyni dwa kąty profłté.
- 11: Tákże téz Linea co idzie od punktu
- 12: d. do punktu e. iest tákże Perpendicularis,
- 13: do Liniéy a. b. prze tęż téz przyczy=
- 14: nę. A żeby to ták było/ tegoby fye
- 15: dowieść mogło/ ále y krómia do=
- 16: wodów/ káždy ná Figurę pátrząc/
- 17: obaczy że ták iest.

19: **F**igur tych co ná równi by=

20: wáią/ iest początkiem tá co

21: iest o trzech ftronách: ábo=

22: wiem dwie ftronie plácu nie zámy=

23: káią/ á Figurá ma zámknąć álbo o=

24: krésić plác [!] . A ták początek Figur

25: iest/ thá co iest o trzech ftronách:

którą

strona: Dv

Náuká

1: którą łácińfkim ięzykiem zową **Trian=**

2: **gulum**, á my ią możem zwác Klinem.

3: ¶ **Triangulus** tedy álbo Klin/ nie káz=

4: dy iest iednáki. Abowiém ieden iest

5: co ma wżytki trzy ftrony równé: á

6: táki zową po Grécku **Hifopleuros**.

7: ¶ Drugi iest/ co dwie ftronie tylko

8: ma równé: á ten zową **Hifoskeles**.

9: ¶ A trzeci iest/ co wżytki trzy ftro=

10: ny ma nie równé: á zową ij **Skalenos**.

11:

Hifopleuros.	Hifoskeles.	Skalenos.
grafika	grafika	grafika

12: ¶ Drugi ielzcie rozdźiał ich iest/ klin

13: niéktóry iest/ co ma kąt ieden pro=

14: łty: bo dwu prołtych nie może mieć.

15: ¶ Drugi iest/ co ma kąt ieden tępý:

16: ábowiém drugiégo tępégo nigdy

17: mieć nie może. ¶ A trzeci iest/ co

18: wżytki trzy kąty ma kóńczáté.

19:

grafika	grafika	grafika
: Proftý kąt.		
Po Kli=		

strona: D2

Miernicka.

1: ¶ Po Klinie tudziéż iest **Quadrangulus**,

2: Figura/ co ma cztery kąty.

3: ¶ **Quadranguli** tedy są rozmáité: ábo=

4: wiém niéktóry iest/ co ma wżytki

5: cztery łtrony równé/ y wżytki czte=

6: ry kąty profté. A takowy będziem

7: zwác Kwádratem.

8: ¶ Drugi zásié iest/ co cztery kąty

9: ma profté/ ále łtrony dwie náprze=

10: cíwko łobie ma dłuźłzé/ á dwie ná=

11: przeciwo łobie krótlzé. A taki bę=

12: dzień zwác Kwádratem długim.

13: ¶ Trzeci iest/ co ij zową po Grécku

14: **Rombos**, który ma wżytki łtrony ró=

15: wné/ ále kąty ma nie profté.

16: ¶ Czwarty iest/ co y łtrony nie ró=

17: wné ma/ y kąty nie profté: który po

18: Grécku zową **Romboides**, przeto iż iest

19: podobny Figurze téy/ co ią zową

20: **Rombos**.

21: ¶ Ty wżytki w tym łye zgadzaią/

- 22: że kážda z nich ma strony dwie á
- 23: dwie náprzećiwko łobie/ iednáko w=
- 24: łzędy od łiebie idące: iákowé Li=
- 25: nie łácińńkim ięzykiem [Æquidistantes](#)
- 26: zową/ iákóm przedtym powiedział.
- 27: ¶ Náđ tho ielzche łye w tym zga=

D ij	dzáią
------	-------

strona: D2v

Náuka

- 1: dzáią/ iż kážda dwie á dwie łtronie
- 2: náprzećiwko łobie będącé ma rów=
- 3: né. Tákże téz y kąty/ które łą ná=
- 4: przećiwko łobie dwa á dwa ma ró=
- 5: wné. ¶ Infzy [Quadranguli](#), okróm
- 6: tych którem tu wylczył/ máią prze=
- 7: zwiłko po Grécku [TRAPEZIA](#).

8:

Kwádrat.	Kwádrat długi.
grafika	grafika
Rombus.	Romboides.
grafika	grafika
TRAPEZIA.	
grafika	grafika

- 9: ¶ Potym łą Figury o piáci wę=
- 10: głách/ o łześci węglách/ o łiedmi
- 11: węglách/ y dáléy.

12: ¶ Ty co łą o pięci węglách/ iedny

13: łą co máią równé łrony/ y równé

kąty

strona: D3

Miernicka.

1: kąty. A drugie łą co máią łrony

2: równé/ ále nie równé kąty. A trze=

3: cié łą co y łrony y kąty nie równé

4: máią. Tá Figurá kiedy ma rów=

5: né kąty/ nie może być áby nie miála

6: miéc łron równych. A nie tylko

7: tá/ ále y inłzé które po téy łą: iáko o

8: łżeści/ o siedmi węglách zc. Figury:

9: z których żadna nie może miéc rów=

10: nych kątów/ áby nie miála téz przy

11: tym miéc y łron równych. A ták y

12: ty włzytki tákiż rozdział máią/ iáko

13: y ototy [!] co łą o pięci węglách.

14:

¶ Figurá o pięci

• węglách/ równé

• łrony y kąty ró=

• wné máiąc.

grafika

¶ Figurá o łżeści

• węglách/ równé

• łrony y kąty ró=

• wné máiąc.

grafika

15: ¶ **Circulus**, który po Polłku może być

16: rzeczón Koło/ ielł Figurá ná równi

D iij

iedną

strona: D3v

Nauka

- 1: iedną Linią okrążóną: którą Linią
- 2: zową po łácinie **Circumferentia**. do któ=
- 3: réy profté Linié od śrzedniéĝ pun=
- 4: ktu pochodzące/ wŷytki łą równé.
- 5: A punkt który iest we śrzodku Ko=
- 6: łá/ zową ij **Centrum**.
- 7: ¶ **Diameter**, iest **Linea** profta/ która od
- 8: iednégo brzegá idzie do drugiégo
- 9: przez pośrzodek/ to iest/ przez **Centrum**,
- 10: dzieląc koło ná dwie równé części.
- 11: To tedy iest **Diameter** Kołá.
- 12: **Circumferentia**. **grafika** Obód.
- 13: a **Centrum**. b **Diameter**.
- 14: ¶ Zásię inŷyich Figur co ŷtrony ró=
- 15: wné/ y kąty równé máią: á k temu
- 16: téż kątów cetnem máią/ tych táko=
- 17: wych **Diameter** iest **Linea** profta/ która
- 18: przez pośrzodek ich idzie/ i [!] kónczy ŷye
- 19: ná obie ŷtronie w kąciéich náprzećiw

łobie

strona: D4

Miernicka.

- 1: łobie leżących/ Figurę ná dwie rów=
- 2: né części dzieląc. A ielliżeby táko=
- 3: wé Figury kołem były okrążóné/ te=
- 4: dy ich **Diameter** póydzie przez pośrzo=
- 5: dek kołá/ to iest/ przez **Centrum**: á brze=
- 6: giem kołá po obu ŷtronách będzie
- 7: ŷye kónczył.

- 8: ¶ Figurá o łżeści węglách/
9: kołem opifána.
10: grafika a b
11: a Centrum. b Diameter.
12: ¶ Okrésić álbo opifác kołem którą
13: Figurę/ z proftych liniy vczynióną/
14: zową tho/ kiedy około niéy ták by=
15: wa otoczóné/ że łye iéy węglów ty=
16: ka. ¶ A zásię w pifác [!] koło w Fi=
17: gurách/ które łą z proftych liniy/ zo=
18: wą to/ kiedy ié włádzą we wnątrz
19: ták áby łtron ónéy Figury tykáló.

Koło

strona: D4v

Nauká

- 1: ¶ Koło wpifáné w Kwá=
2: dratową Figurę.
3: grafika
4: ¶ Zásię Figurę z proftych liniy/ dru=
5: gą tákże z proftych liniy Figurą o=
6: pifác/ to zową/ kiedy ią zwiérzchu
7: ták okrészą/ iż łtronámi łwemi łye
8: będzie dotykác węglów Figury o=
9: pifánéy. A zásię wpifác/ to zową/
10: kiedy we wnątrz ią włádzą w dru=
11: gą Figurę/ ták że łye węglámi bę=
12: dzie tykác łtron téy Figury/ w któ=
13: rą ielł włádzóná.
14: ¶ Kwádrat wpifány
15: y opifány.

16: grafika

17: ¶ Iákovéby tedy to były Figury/

które

strona: E

Miernicka.

1: które ná równi bywáią/ iuż fye tu

2: powiedziáło. Potym zásię iáko

3: wiele kątów/ y co zá kątów kázda

4: z nich ma/ teraz tu powiém.

5: ¶ Kázda tedy Figurá z proftych li=

6: niy będąca dwiemá kątami profte=

7: má/ więcý ma niż tá co iest przed

8: nią nablížsza. Iáko ná przykład:

9: Kwádrat Figurá/ ma cztery kąty

10: profte: á Klin który iest nablížý

11: przed nią/ niema w łobie iedno dwá

12: kąty profte: bo ácz ma trzy kąty/

13: ále ty trzy łą równé dwiemá pro=

14: łtemá: iáko Euklides piłze w piér=

15: włzych Księgách/ co téz y ia tu v=

16: każę. Niechay będzie Klin iáki/

17: który literámi przezowiém a. b. c. bo

18: tu będziem włzytko/ ták Linié/ ták

19: Punkty/ ták téz Figury/ literámi

20: przezywác. Niechayże tedy będzie

21: Klin a. b. c. á niechay Linea b. c. bę=

22: dzie pociągnióná aż do d.

23: grafika a b c d

24: Mówię iż dwá kąty/ ieden który

strona: Ev

Náuká

- 1: iest między Lineą a. c. y między Li=
- 2: neą c. b. á drugi który iest między
- 3: Lineą a. c. y między c. d. ty dwa ką=
- 4: ty mówię że są równé dwiema ką=
- 5: tóm proftym: ábowiém Linea pro=
- 6: fta a. c. ftoj [!] ná Liniéy proftéy b. d.
- 7: A przedtymem powiedział/ iż kiedy
- 8: Linea profta ftanie ná Liniéy pro=
- 9: ftéy/ tedy vczyni dwa kąty álbo pro=
- 10: fté/ álbo dwiema proftemá równé.
- 11: Kiedyż tedy to ták iest/ tedać iestli
- 12: fye to vkaże/ iż kąť który iest między
- 13: Lineą a. c. y między Lineą c. d. ten
- 14: kąť mówię iestli fye okaże/ że iest ró=
- 15: wny dwiema tego to Kliná kąťóm:
- 16: iednemu który iest między Lineámi
- 17: c. a. y a. b. á drugie^{mv} który iest mię=
- 18: dzy Lineámi a. b. y b. c. Iestli fye to
- 19: mówię okaże/ tedy to rzecz nie bę=
- 20: dzie pochybna/ iż ty trzy kąty tego
- 21: Kliná będą równé dwiema kąťóm
- 22: proftym. Ale żeby kąť który iest
- 23: między Lineámi a. c. y c. d. był rów=
- 24: ny dwiema kąťóm/ iedne^{mv} który iest
- 25: między Lineámi e. a. y a. b. á drugie^{mv}
- 26: co iest między Lineámi a. b. y b. c.
- 27: tho fye z tąđ vkaże/ kiedy ná dwie

strona: E2

Miernicka.

- 1: Lineæ *Æquidistantes*, to iest/ które od sie=
- 2: bie wżędzie iednáko idą: kiedy mó=
- 3: wię ná tákové dwie Linié przyy=
- 4: dzie Linea proftá/ tedy dwa á dwa
- 5: kąty/ które fye y tám y fám przeklá=
- 6: dáią/ będą równé ieden drugiemu.
- 7: Iáko ná przykład: Niechay będą
- 8: dwie Linié proftá/ iednáko od sie=
- 9: bie idące: Linea a. b. y Linea c. d.
- 10: Niechże ná thy dwie pádnie Li=
- 11: nea e. f.
- 12: a e b c f d
- 13: Tu nie trzebá przedłużyć dowo=
- 14: dząc długo/ bo y fam wzrok to v=
- 15: kázuie/ iż kąty té które fą y tám y
- 16: fám położóné/ dwa á dwa ieden
- 17: drugiemu fą równé: iáko kąť mię=
- 18: dzy Lineámi a. e. y e. f. iest równy
- 19: drugiemu/ który iest między Lineá=
- 20: mi e. f. y f. d. Táże też kąť co iest
- 21: między Lineámi b. e. y e. f. iest ró=
- 22: wny temu co iest między Lineámi
- 23: e. f. y f. c. ¶ Zásię kiedy przez Li=
- 24: nie profté/ które iednáko od siebie

E ij

wżędy

strona: E2v

- 1: wżędy idą/ przeydzie Linea profta/
- 2: tedy kąty co fą ze wnątrz/ fą rów=
- 3: né kątóm tym/ co fą náprzećiwko
- 4: im we wnątrz. Niech będą Linié
- 5: profté/ iednáko od siebie wżędy bę=
- 6: dące a. b. y c. d. przez té niech będzie
- 7: Linea profta przewiedzióna e. f. á
- 8: mieyfcá kędy rozdziéla dwie Linié
- 9: niech będą g. h.
- 10: **grafika** e a g b c h d f
- 11: Tu zásię y lam wzrok vkázuie/ iż
- 12: kąť który ze wnątrz leży między Li=
- 13: neámi e. g. y g. b. ieft równy kątowi
- 14: który we wnątrz náprzećiwko iemu
- 15: ieft/ między dwiémá Lineámi/ mię=
- 16: dzy g. h. y h. d. Tákże téż kąť mię=
- 17: dzy f. h. y h. d. ieft równy temu co
- 18: ieft między h. g. y g. b.
- 19: ¶ Y zásię kąť między Lineámi e. g.
- 20: y g. a. równy ieft kątowi który ieft
- 21: między g. h. y h. c. Tákże kąť mię=
- 22: dzy f. h. y h. c. równy ieft kątowi
- 23: między h. g. y g. a. będącemu. To
- 24: vkazawfzy przyftąpim do tego com

wzięli

strona: E3

Miernicka.

- 1: wzięli przed fye. Weźmiem tedy zá=
- 2: się Klin a. b. c. ták áby Linea b. c.
- 3: była pociągnióná do d.

- 4: grafika a e b c d
- 5: Niechayże Linea profta będzie v=
- 6: czynióna Æquidistans, to ieft/ któraby
- 7: od Liniéy b. a. wżędzie iednáko ízlá:
- 8: tákowa mówię niechay będzie Li=
- 9: nea c. e. Gdyż tedy ná ty dwie Li=
- 10: nie profté iednáko od siebie będącé/
- 11: przyízlá Linea profta a. c. tedyc ką=
- 12: ty które íye y tám y íám przekládá=
- 13: ią/ iáko ieft kąt między b. a. y a. c.
- 14: y drugi co ieft między a. c. y c. e. ty
- 15: dwa mówię íą równé fobie. Ale iż
- 16: zásię tyż dwie Linié profté/ iedná=
- 17: ko od siebie wżędzie idące/ przeízlá
- 18: Linea profta b. d. tedyc kąt który
- 19: ieft ze wnątrz między Lineámi e. c.
- 20: y c. d. ieft równy kątowi który ieft
- 21: we wnątrz między Lineámi a. b. y
- 22: b. c. A ták wżytek kąt który ieft
- 23: między a. c. y c. d. ieft równy dwie=
- 24: má zaráz kátóm/ to ieft/ kátowi co

E iij

ieft

strona: E3v

Náuká

- 1: ieft między b. a. y a. c. y co ieft mię=
- 2: dzy a. b. y b. c. A ták ty dwa kąty z
- 3: trzećim który ieft między a. c. y c. b.
- 4: dwiemá proftym kátóm íą równé.
- 5: Trzy tedy kąty Kliná/ íą równé
- 6: dwiemá kátóm proftym.

- 7: ¶ Ale iż Figurá káżdza która iest ná
8: cztery węgły/ dzieli fye ná dwa Kli=
9: ny/ á dwa Kliny máią kąty *cztere*^m
10: proftym kątom równé: z tąđ fye o=
11: kázuie/ iż Figurá ná cztery węgły/
12: ma kąty fwé czterem kątom *profty*^m
13: równé/ ták iż dwiemá kątomá pro=
14: ftymi przenosi kąty Kliná iedné^o.
15: Klin.
16: [grafika](#)
17: Klin.
18: Przetóz y infzych tákże porząd Fi=
19: gur kąty poślednich/ przenofzą kąty
20: tych co przed nimi fą Figur/ dwie=
21: má proftymi kątomá. Ponieważ
22: Figury porząd iedná zá drugą idąc
23: iednáko co dáléy to więcéy węglów

máią.

strona: E4

Miernicka.

- 1: máią. Iáko ná przykład: Piérwíza
2: ma trzy węgły/ druga po niéy ma
3: cztery/ á po niéy druga pięć/ á po
4: niéy zásię fześć. Iáko tedy kąty
5: Figury théy co iest ná cztery wę=
6: gły/ dwiemá kątámi proftymi prze=
7: nofzą kąty théy Figury/ która iest
8: przed nią: to iest Klinowé kąty.
9: Táki téz kąty Figury o piáci wę=

- 10: głów/ dwiema kątoma proftymi
11: przenofzą kąty przednieyżéy Figu=
12: ry/ która iest ná cztery węgly.
13: Tákże téz y o drugich porząd ma
14: być rozumiano: ábowiém thu po=
15: rząd iednáko káždéy przybywa ied=
16: nym węgłem/ 2c. Przeto téz iedná=
17: ko kąty iednéy przenofzą kąty dru=
18: giéy. ¶ Z tądże téz poznać y kąty
19: Figury káždéy/ która ienylkié ftró=
20: ny y kąty ienylkié ma. Tákich mó=
21: wię Figur kąty z tąd poznać/ iáko
22: wielé który w łobie ma: ábowiém
23: iefli trzy kąty káždégo Kliná fą ró=
24: wné dwiema proftym/ tedyc Kliná
25: tego który wżytki trzy ftrony y ką=
26: ty ma równé/ káždý kąt ma dwie
27: części proftégo kątá/ á trzeciéy mu

nie dofta=

strona: E4v

Náuká

- 1: nie doftawa. Tákże téz/ poniewaz
2: kąty káždéy Figury ná cztery wę=
3: gly/ fą równé cztérem proftym ką=
4: tóm: tedyc téy Figury która wżyt=
5: ki cztery ftrony y kąty ma równé/
6: káždý káth iest profty. Zásię/ po=
7: niewaz kąty káždéy Figury o piáci
8: węglów/ równé fą fześci kátóm pro=
9: fтым: tedyc téy Figury która wżyt=

- 10: kę pięć łtron y kątów ma równych/
11: tákowéy mówię Figury káždy kąt
12: ma w łobie ieden prołty kąt/ y dru=
13: gięgo piątą część. A téy co o łżeści
14: węglów iest/ kąty: poniewaź łą ró=
15: wné ośmi prołtym/ tedyć kąt téy co
16: ma włzytkę łżeść łtron y kątów ró=
17: wnych/ będzie miał w łobie kąt ie=
18: den prołty/ y drugiego trzecią część.
19: Według tego téż y o drugich ma
20: być rozumiano.
21: ¶ Może téż ielzcie *infzy^m* obyczáiem
22: poznác/ iáko káždy kąt iest wielki.
23: A to ták: Okrés Kołem Figure/ któ=
24: réy łye chcełz dowiedziéc kątá/ iáko
25: wiele w łobie zámyka: á potym do
26: pośrzodku Kołá/ który zowá *Centrum*.
27: wiedź Linié prołté z káždęgo kątá.

Ty kąty

strona: F

Miernicka.

- 1: Ty kąty które łye ták do pośrzodku
2: zbieżá/ łą równé cztériem prołtym/
3: á káždy z nich iest kątem Kliná: á
4: káždęgo Kliná trzy kąty/ łą równé
5: dwiemá prołtym. Ielłi tedy będa
6: około *Centrum* trzy kąty/ (co muśi być
7: ielłi Klin kołem okrésiłz) á ty trzy
8: łą równé cztériem prołtym: tedyć ie=
9: den z nich będzie miał w łobie kąt

10: profty ieden/ y drugiég trzećią część.

11: grafika

12: Ten tedy kąt z tego Kliná w któ=

13: rym iest odiawłzy/ zoftaná dwá/ w

14: których obu nie będzie cały kąt ie=

15: den profty: ábowiém obádwá tylko

16: dwie części proftég kąta będą mieć/

17: á trzeciéy im będzie nie doftawác.

18: Ty tedy obádwá kąty/ íá ieden kąt

19: Kliná okréfzónégo álbo opiánégo

20: kołem: ábowiém po połowicy kąta

21: iego máią. Tymże téz obyczáiem y

22: ná inłzych Figurách fye vkázác mo=

23: že.

F

Póty

strona: Fv

Náuká

1: ¶ Póty iest o kąćiech Figur tych/ co

2: ná równiéy bywáią z proftych Li=

3: niy. Potym przyftąpim do tego/

4: íákoby fye náleść tho y vkázác mo=

5: gło/ Íáko wielki iest który plác tá=

6: kowych Figur/ y íáko w nim wielé

7: iest. ¶ Tá tedy Figurá com íá

8: wízfyéy Kwádratem przezwał/ która

9: ma wízfytki ítrony równé/ y wízfytki

10: kąty cztéry profté. Táke téz Fi=

11: gurá/ którąm názwał Kwádratem

12: długim/ która ácz wízfytki cztéry ką=

13: ty ma profté/ á wízfákze wíetfza iest

- 14: ná dłużą á niź ná szérzą. Ty mówię
15: Figury takowé obiedwie łączno mo=
16: gą być pomierzóné. A to tak: Na=
17: przód trzebá fye dowiedziéc y obli=
18: czyć/ iáko wielé która ma ná dłużą
19: y ná szérzą: á potym liczbę széroko=
20: ści/ małz wiész ná liczbę długości.
21: czego tu przykład dam: Niech bę=
22: dzie plác ná cztery węgły/ sześć ło=
23: kiet máiąc ná dłużą/ á sześć ná szé=
24: rzą/ tak áby wšytki cztery kąty tegó
25: plácu były prófté. Iuż wiész wielé
26: go iest ná szérzą y ná dłużą: wiedzże
27: liczbę tę co iest ná szérzą/ ná drugą

liczbę

strona: F2

Miernicka.

- 1: liczbę co iest ná dłużą/ mówiąc tak:
2: Sześciorá sześć/ vczyni trzydzieści
3: y sześć. A to iest liczbá wšytkiégo
4: plácu/ trzydzieści y sześć łokiet kwá=
5: dratowych: to iest/ takowych łztuk
6: które fą ná łokciu ná dłużą y ná szé=
7: rzą. Takowych mówię łztuk trzy=
8: dzieści y sześć ma wšytek plác ten/
9: o którym fye tu piłze/ że iest ná sze=
10: ści łokiet ná dłużą y ná szérzą/ iáko
11: tu widziłz ná téy Figurze.
12: ¶ Pláce Kwádratowé/ po sześci łokiet
13: obádwá máiąc ná szérzą y ná dłużą: z

- 14: których ieden iest rozdzielón ná Kwádra=
15: towé łokcie/ tymże obyczáiem y drugi téż
16: może być rozdzielón.
17: grafika
18: ¶ Niech będzie drugi plác/ cztery
19: łokcie ná szérzą/ á ośm ná dłużą/ ták
20: żeby dwie á dwie stronie náprzeći=
21: wko łobie były równé/ y kąty téż áby

F ij

były

strona: F2v

Náuka

- 1: były profće. Ieśli chcesz wiedziéc/
2: wielé ten wzytek plác ma w łobie/
3: wiedz liczbę która iest ná szérzą tegó
4: plácu/ ná liczbę która iest ná dłużą/
5: ták mówiąc: Czworá ośm/ vczyni
6: trzydzieści y dwa. Małz wzytek
7: plác/ trzydzieści łokiet kwádrato=
8: wych y dwa/ iáko téż tu to możesz
9: zliczyć ná Figurze.
10: Dłuża.
11: Szérza. grafika Szérza.
12: Dłuża.
13: ¶ Plác tedy ten/ mniéyfy iest niż
14: piérwzy cztéri łokciami kwádra=
15: towymi: bo piérwzy ma w łobie
16: trzydzieści y sześć łokci kwádrato=
17: wych/ á ten trzydzieści y dwa tylko.
18: Táki tedy tákowe dwie Figurze by=
19: waią pomierzóné łacno.

20: ¶ Može téz lámá Kwádratowa Fi=

21: gurá być pomierzaná drugim oby=

22: czáiem/ á to ták: Dowiedziawfzy fye

íáko

strona: F3

Miernicka.

1: íáko wielki iest **Diameter**, to iest **Linea**,

2: która wfzytek Kwádrat od kąta do

3: kąta ná dwie równé części dzieli.

4: Tego Diámetru mówię połowicę

5: wiedz ná wfzytek **Diameter**. Íáko ná

6: przykład: Iefli **Diameter** będzie ná

7: dziesięći łokiet/ weźmi puł liczby

8: téy/ to iest/ pięć łokiet/ wiedzże ią

9: ná całą liczbę/ to iest/ ná dziesięć/

10: mówiąc ták: Pięciorá dziesięć/ v=

11: czyni pięćdziesiąt. A to iest summá

12: wfzytkiégo Kwádratu/ który ma ná

13: dziesięći łokiet **Diameter**: pięćdziesiąt

14: łokiet Kwadratowych/ to iest/ fztuk

15: tákowych co są ná łokciu ná dłużą

16: y ná szérzą. A tho żeby ták było/

17: może fye dowodnie vkázác ná Figu=

18: rze.

19: grafika

20: Niech będzie Kwádrat a. b. c. d.

21: wfzytki ftrony y kąty równé máiąc.

F iij

Niech

strona: F3v

- 1: Niech będzie **Diameter** b. d. ná dzie=
- 2: śiáci łokiet/ dzieląc ij ná dwie ró=
- 3: wné części. Vczyńże według tego
- 4: Diámetru drugi Kwádrat d. b. e. f.
- 5: ták żeby włytyki cztery łtrony miał
- 6: równé/ to iest/ ná dzieśiáci łokiet.
- 7: Ten więtfzy Kwádrat/ tylé dwoie
- 8: więcéy ma w łobie á niż mniéyfyzy:
- 9: ábowiém Klin b. c. d. który iest puł
- 10: Kwádratu mniéyfyzógo/ ten mówię
- 11: Klin iest czwierć Kwádratu więt=
- 12: fzygó/ iáko thu widzifz ná Figurze.
- 13: Ale iż połowicá mniéyfyzógo Kwá=
- 14: dratu/ vczyni ćwierć więtfzygó: tedyć
- 15: bez pochyby dwie połowicy mniéy=
- 16: fzygó/ vczynią dwie ćwierći/ to iest/
- 17: połowicę więtfzygó. A ták połowi=
- 18: cá więtfzygó tylka iest iáko włyzytek
- 19: mniéyfyzy: á włyzytek więtfzy tylki iá=
- 20: ko dwa mniéyfyzé. Zliczże tedy wielé
- 21: iest w tym więtfzym: wiedz liczbę
- 22: fzyrzéy/ ná liczbę dłużéy/ ták mó=
- 23: wiąc: Dżieśięćiorá dżieśięć/ vczyni
- 24: łto. To iest łummá włyzytkiég Kwá=
- 25: dratu/ łto łokiet kwádratowych.
- 26: A mniéyfyzógo Kwádratu/ ponieważ
- 27: ma w łobie połowicę więtfzygó/

łummá

- 1: summa będzie pięćdziesiąt łokiet/
- 2: która summa pochodzi/ kiedy kto
- 3: puł Diámetru/ to iest/ pięć łokiet
- 4: wiedzie ná cały **Diameter**, to iest/ ná
- 5: dziesięć/ iákom rzekł.
- 6: ¶ Figurá zaś którą zowá **Rombos**, co
- 7: ma wżytki cztery strony równé/ ále
- 8: kąty ma nieprofté. Tákże też Figu=
- 9: rá co iá zowá **Romboides**, która dwie á
- 10: dwie strony náprzećiwko sobie ma
- 11: równé/ ále nie iest ták ná szérzą iáko
- 12: ná dłużá/ áni proftych kątów ma.
- 13: Ty dwie Figurze/ ponieważ niepro=
- 14: fté kąty máią/ nie mogą być pomie=
- 15: rzóné tym obyczáiem/ iáko Kwá=
- 16: dratowa y długiégo Kwádratu Fi=
- 17: gurá. Ale kiedy vczyniřz Figurę z
- 18: proftymi kąty/ między tymiż Liniá=
- 19: mi iednáko od siebie idącymi/ mię=
- 20: dzy którymi iest która z tych to Fi=
- 21: gur/ ielli mówię vczyniřz iá ták żeby
- 22: była o iednym dne z którą thá co
- 23: nieprofté kąty máią/ tedy thá Fi=
- 24: gurá z proftymi kąty/ będzie tylkaż
- 25: iáko iest y owá z nieproftymi kąty.
- 26: Abowiém Figury o czterzech wę=
- 27: głách/ co máią dwie á dwie Linié

iednáko

- 1: iednáko od siebie idące/ á ktemu ie=
- 2: łzce o iednym dnie łą/ y między ie=
- 3: dnymi łą Liniámi iednáko od sie=
- 4: bie idącymi: takowé Figury łą ró=
- 5: wné/ iáko Euklides w piérwŹyich
- 6: Księgách piŹze: co téz y ia thu łá=
- 7: cno vkázác chęc.
- 8: **grafika** a d e b c
- 9: Niech będzie Kwádrat a. b. c. d.
- 10: y **Romboides** b. c. d. e. oboie o iednym
- 11: dnie b. c. y między iednymi Liniá=
- 12: mi równo od siebie idącymi/ to iest/
- 13: między Lineą b. c. y między Lineą
- 14: a. e. które to dwie **Lineæ** łą **æquidistantes**
- 15: między łobą/ to iest/ iednáko od sie=
- 16: bie idą/ nie náchyláiac łye ku łobie/
- 17: áni łye odchyláiac iedná od dru=
- 18: giéy/ zc. Mówię iż **Romboides** Fi=
- 19: gurá b. c. d. e. iest równa Kwádra=
- 20: towi a. b. c. d. Abowiém iż ty dwie
- 21: Figurze łą takowé/ co máią dwie á
- 22: dwie Linié iednáko od siebie idą=
- 23: cé: á ztądze dwie á dwie łtronie ich
- 24: náprzećiwko łobie/ także téz y kąty

ich dwa

strona: G

Miernicka.

- 1: ich dwa á dwa náprzećiwko łobie łą
- 2: równé: przetóz Linea a. d. iest ró=
- 3: wna Liniéy b. c. ztąd iż náprzećiw=

- 4: ko sobie fą. Tákże téz Linea b. c. ró=
5: wna ieft Liniéy d. e. A przetóz téz
6: Linea a. d. równa ieft Liniéy d. e.
7: ponieważ obiedwie fą równé iednéy
8: Liniéy b. c. Zásię/ a. b. Linea/ ró=
9: wna ieft Liniéy d. c. nie tylko prze=
10: to że náprzećiwko sobie fą/ ále j [!] prze=
11: to że fą Linié Kwádratowéy Figu=
12: ry/ która wśzytki ftrony równé ma.
13: Dwie tedy Linié d. a. y a. b. dwie=
14: má Liniam e. d. y d. c. fą równé.
15: Ale iż kąt który ieft między Liniá=
16: mi a. d. y d. c. ieft profty/ ponieważ
17: ieft Figury Kwádratowéy/ która w=
18: śzytki cztery kąty ma profté. A Li=
19: nea profta d. c. czyniąc ten kąt/
20: przytyka do Liniéy téz proftéy a. e.
21: dla tego y drugi kąt z drugą ftró=
22: nę/ który ieft między tą to Lineą
23: d. c. y między Lineą e. d. musí téz
24: być profty: bo Linea profta z boku
25: do drugiéy proftéy przytykáiąc/ nie
26: czyni iedno dwa kąty/ albo profté/
27: álbo dwiemá proftym równé. Atóz

G

iż Li=

strona: Gv

Náuka

- 1: iż Linea d. c. przytykáiąc do dru=
2: giéy/ czyni po iednéy ftronie kąt
3: profty/ przeto y po drugiéy ftronie

- 4: kąth muśi być téż profty. A fyc/ ie=
- 5: fliby był więtfzy álbo mnieyfzy niż
- 6: profty/ tedyćby thá Linea do dru=
- 7: giéy przytykáiąc/ czyniáá więcéy ál=
- 8: bo mniey niż dwa profté kąthy/ co
- 9: być nie może. Gdyż tedy ten tho
- 10: kąth między Lineámi e. d. y d. c. ieft
- 11: profty/ á ten co ieft między d. a. y
- 12: a. b. téż ieft profty/ przeto thy dwa
- 13: kąthy fą równé. A iż łobie fą ró=
- 14: wné/ y k temu Linié między który=
- 15: mi leżą ienylkié máią: przeto y trze=
- 16: ćia Linea/ trzeciéy muśi być rów=
- 17: na: Linea mówię d. b. Liniéy e. c.
- 18: A ták Klin a. b. d. muśi być równy
- 19: Klinowi c. d. e. Abowiém iáko Eu=
- 20: klides piłze/ Kiedy dwa Kliny bę=
- 21: dą tákowé/ iż dwie ftronie iednégo
- 22: będą równé dwiemá ftronam dru=
- 23: giégo/ á k temu kąthy które fą mię=
- 24: dzy tymi równymi ftronámi/ będą
- 25: równé między łobá/ tedy y trzecia
- 26: ftroná/ álbo dno iednég/ będzie ró=
- 27: wné dnu drugiég/ y wżytek klin dru=

giému

strona: G2

Miernicka.

- 1: giému Klinowi będzie równy. A
- 2: gdyż tedy fye to tu náyduie w tych
- 3: dwu Klinów/ że dwie ftronie iedné=

- 4: go/ fą równé dwiemá ftronam dru=
- 5: giégo. A kąty które fą między tymi
- 6: równymi ftronámi/ fą téż równé: á=
- 7: bowiém obá profté fą/ przeto y trze=
- 8: ćia Linea/ która ieft iákoby dno ie=
- 9: dnégo Kliná/ będzie równa táko=
- 10: wéyże Liniéy drugiégo: y Klin w=
- 11: fzytek/ drugiému tákże Klinowi bę=
- 12: dzie równy. Gdy tedy fpólny co w
- 13: pośrzodku ieft Klin b. c. d. przydałz
- 14: y do tego y do **owotego** [!] / tedyć thé
- 15: Figury co z tego przydawánia vro=
- 16: fta/ iáko Kwádrat y **Romboides**, mu=
- 17: fzą być równé. Bo kiedy do dwu
- 18: rzeczy równych przydałz tylé do ie=
- 19: dnéy iáko y do drugiéy/ tedy ty rze=
- 20: czy co będą z tego przydánia/ będą
- 21: téż równé. A ták vkazało fye iá=
- 22: ínie/ że Kwádrat cały a. b. c. d. cały
- 23: Figurze **Rōboides** b. c. d. e. ieft równy.
- 24: ¶ Tóz téż może być vkazano ná
- 25: **Rombum**, co fye vkazało ná **Romboides**,
- 26: vczyniwfzy Figurę/ co by miała w=
- 27: fzytki cztery kąty profté/ o tymże

G ij

dnie

strona: G2v

Náuka

- 1: dnie które ma **Rombus**, ták áby obie=
- 2: dwie ták **Rombus**, ták téż y tá co ką=
- 3: ty profté ma/ były między iednymi

- 4: Liniámi/ iednáko od siebie idący=
- 5: mi/ tho iest między zwiérzchnią y
- 6: między odśpodnią. Iáko ná przy=
- 7: kład: Niech będzie **Rombus** a. b. c. d.
- 8: Niechże téż będzie Figurá z profty=
- 9: mi kątámi/ dwie á dwie Linié ná=
- 10: przeciwko sobie máiąc równé/ y ie=
- 11: dnáko wżędzie od siebie idące: á
- 12: niechay będzie o iednym dnie z **Rom**=
- 13: **bum** Figurá/ y między iednymi Li=
- 14: niámi iednáko od siebie idącymi/
- 15: niech z nim będzie. Táka mówię
- 16: Figurá niech będzie e. b. c. f.
- 17: **grafika**
- 18: Tu iáko widziłz Linea a. d. iest
- 19: równa Liniéy b. c. bo tho są dwie
- 20: łtronie Rombá Figury/ która wżyt=
- 21: ki cztery łtrony ma równé. Zásię/
- 22: téyże Liniéy b. c. iest równa Linea

e. f.

strona: G3

Miernicka.

- 1: e. f. ábowiém to są dwie Linié ná=
- 2: przeciw sobie Figury téy która dwie
- 3: á dwie łtronie náprzećiw sobie ma
- 4: równé. A ták/ ponieważ ty dwie
- 5: Linié/ Linea e. f. y Linea a. d. są
- 6: równé iednéy Liniéy b. c. tedyć y
- 7: między sobą téż mułzą być równé:
- 8: Linea mówię e. f. z Lineą a. d. Ale

- 9: gdy dwu równych iednako vimiesz/
10: tak wiele iedney iako y drugiéy/ te=
11: dy oštátki co po więciu obu zoštána/
12: będą téz równé. Odéymifz tedy od
13: Liniéy a. d. Linią a. f. także téz od
14: Liniéy e. f. odéymi Linią a. f. po=
15: nieważ tedy żeś dwu tych równych
16: iednako wiął/ tedyc Linea e. a. y Li=
17: nea f. d. co zoštály/ będą téz równé.
18: Gdyż fye tedy to okazało/ że Linea
19: e. a. iest równa Liniéy f. d. Trzebá
20: dáleý obáczyć/ że téz Linea e. b. iest
21: równa Liniéy f. c. ábowiém tho fą
22: dwie ftronie náprzećiwko sobie Fi=
23: gury e. b. c. f. która dwie á dwie ftró=
24: nie náprzećiwko sobie ma równé.
25: A kąť téz/ co iest między Liniámi
26: a. e. y e. b. iest prófty/ przeto że iest
27: kąť Figury e. b. c. f. co wšyťki czťery

G iij

kąty

strona: G3v

Náuká

- 1: kąty ma prófté. Tá¿że téz y dru=
2: gi kąť/ co iest między Liniámi e. f.
3: y f. c. iest téz prófty: bo iest téy¿e Fi=
4: gury co wšyťki kąty ma prófté. A
5: i¿ ten iest prófty/ tedy y ten mušić
6: być prófty/ co iest z drugą ftronę
7: Liniéy f. c. który między Liniámi
8: d. f. y f. c. le¿y: ábowiém Linea c. f.

- 9: prosta/ przytykając do Linii pro=
10: tety e. d. czyni dwa kąty/ które mu=
11: są być albo prosté/ albo dwiema
12: prostemá równé. Gdyż tedy z iedną
13: stronę iest prosty iákom rzekł/ tedyć
14: y z drugą stronę musi téż być pro=
15: sty. A łyc/ tedyć tá Linia prosta/
16: do drugiey prostey przytykając/ czy=
17: niaby albo więcéy/ albo mniéy niż
18: dwa kąty prosté/ co być nie może.
19: Gdyż tedy ten to kąt między Line=
20: ami d. f. y f. e. iest prosty/ á ón téż
21: także co iest między a. e. y e. b. iest
22: prosty/ ponieważ oba prosté są/ mu=
23: są być sobie równé: bo wżytki ką=
24: ty prosté/ między sobą są równé.
25: Ponieważ tedy są równé thy dwa
26: kąty/ y między Liniami równymi
27: leżą: ábowiém vkażało łye tho/ że

Linea

strona: G4

Miernicka.

- 1: Linea a. e. iest równa Linii d. f.
2: á Linea e. b. iest równa Linii f. c.
3: Iż mówię thy dwa kąty są równé/
4: y między równymi Liniami leżą:
5: tedyć y trzecia Linea b. a. iest ró=
6: wna trzeciéy Linii c. d. y wżytek
7: Klin a. e. b. iest równy wżytkiemu
8: Klinowi d. f. c. według náuki Eu=

- 9: klidowéy: iako^m wyfzéry powiedział.
- 10: Do tych tedy dwu Klinów rów=
- 11: nych/ przyday ták wielé do iedného
- 12: iáko do drugiégo. Przyday do Kli=
- 13: ná a. e. b. Figurę o czterech węgłách
- 14: a. b. c. f. z tego wŷytkiégo będzie
- 15: Kwádrat długi e. b. c. f. Przyday
- 16: do drugiégo Kliná/ to ieft/ do d. f. c.
- 17: tęż Figurę a. b. c. f. á będzie z tego
- 18: wŷytkiégo **Rombus** a. b. c. d. Ponie=
- 19: ważesz tedy tu do dwu Klinów ró=
- 20: wnych iednáko przydał/ ták wielé
- 21: do iedného iáko do drugiégo/ tedyc
- 22: ty rzeczy co z teğ przydánia vroŷły/
- 23: iáko ieft Kwádrat e. b. c. f. y **Rombus**
- 24: a. b. c. d. muŷzą tęż być równé. A to
- 25: ieft com vkázác chćiał/ iż Kwádrat
- 26: długi e. b. c. f. ieft równy Rombowi
- 27: a. b. c. d. Ieŷliż tedy chceŷz wiedziéc/

iáko

strona: G4v

Náuka

- 1: iáko wielé ma w łobie **Rombus**, po=
- 2: miérz Kwádrat długi/ według ná=
- 3: uki wyfzëi nápiŷánéy: á iáko wielé
- 4: w nim naydziefz/ ták wielé rozu=
- 5: miéy być w **Rombum**: ponieważ thy
- 6: dwie Figurze równé łą między ło=
- 7: bą. Tymże tęż obyczáiem pomie=
- 8: rzyŷz Figurę **Romboides**.

- 9: ¶ Może téż iefzyczne infzym obyczá=
10: iem Figurá **Rombus** łączno być pomie=
11: rzaná. A to ták: Vczyń **Diametrum** od
12: kąta do kąta/ który **Rombum** będzie
13: dzielić ná dwoię: y drugi zásię **Di**=
14: **ametrum** z drugiéy ftrony od kąta do
15: kąta/ ták że ty dwa Diámetry ná
16: krzyż póyda. Potym dowiédz fye
17: miáry obudwu/ wiedzże puł liczby
18: iednégo ná całą liczbę drugiégo.
19: Iáko ná przykład: Iefli ieden **Dia**=
20: **meter** będzie ná fześci łokiet/ á drugi
21: ná ośmi: wiedz puł liczby iednégo
22: ná całą liczbę drugiégo/ mówiąc:
23: Troiá ośm/ álbo czworá fześć/ vczy=
24: ni cztéry y dwádźieściá. A to ieft
25: fummá Rombá Figury/ którém **Dia**=
26: **meter** ieden ieft ná fześć łokiet/ á dru=
27: gi ná ośmi: cztéry y dwádźieściá
28: łokiet kwádratowych.

Iuż

strona: H

Miernicka.

- 1: **ROMBUS**.
2: **grafika**
3: a **Diameter**. b **Diameter**.
4: Iuż tedy wiélfz obyczay/ iáko po=
5: mierzyć małz Figury thé co dwie á
6: dwie ftronie náprzećiwko łobie má=
7: iá równé/ y włzędzie iednáko od się=

- 8: bie idące: to iest/ Kwadrat/ długi
- 9: Kwadrat/ **Rombum**, y **Romboides**. Gdyż
- 10: tedy iuż wiélfz/ iáko té to Figury po=
- 11: mierzyć małz/ nie trudno y Klin po=
- 12: mierzyć możefz vmiéc. Abowiém
- 13: Klin/ kiedy która z tych czterech Fi=
- 14: gur przereczónych/ bédzie z nim o
- 15: iednym dnie/ y między iednymi Li=
- 16: niámi próftymi/ iednáko od siebie
- 17: idące: tedy Klin téy Figury táko=
- 18: wéy połowicę bédzie miéc. Iáko ná
- 19: przykład: Niech będa dwie Linié
- 20: prófté/ iednáko wśzędzie od siebie
- 21: idące/ Linea a. e. y Linea b. f. V=
- 22: czyńże między tymi Liniámi Kwá=

H

drat

strona: Hv

Náuká

- 1: drat a. b. c. d. y **Rōboides** b. c. d. e. oboie
- 2: o iednym dnie: rozdzielze którąkol=
- 3: wiek z tych dwu ná dwa równé kli=
- 4: ny: ábowiém kázda ze czterech Fi=
- 5: gur przereczónych/ może ná dwa
- 6: kliny równé być rozdzielóna.
- 7: **grafika**
- 8: Chcefzli tedy Kwadrat/ chcefzli
- 9: **Romboides** rozdziel/ iákom rzekł. Iefli
- 10: rozdzielić chcefz Kwadrat/ iákokol=
- 11: wiek ij rozdzielifz ná dwa równé kli=
- 12: ny/ zázwdy ieden Klin z tych dwu

- 13: będzie o iednym dnie z Figurą **Rom**=
- 14: **boides**, y między iednymi Liniámi ie=
- 15: dnáko wżędźie od siebie idącymi.
- 16: Abowiém iefli rozdzielifz Kwádrat
- 17: proftą Lineą od kąta a. do kąta c.
- 18: tedy Klin a. b. c. będzie o iednym
- 19: dnie z Figurą **Rōboides** b. c. d. e. y mię=
- 20: dzy iednymi Liniámi proftymi ie=
- 21: dnáko od siebie idącymi: tho ieft/
- 22: między a. e. y między b. f. Tákże téż/
- 23: iefli ináčéy rozdzielifz Kwádrat od

b. do d.

strona: H2

Miernicka.

- 1: b. do d. tedy Klin b. c. d. będzie tákże
- 2: o iednym dnie z Figurą **Romboides**, y
- 3: między iednymi Liniámi proftymi
- 4: iednáko wżędźie od siebie idącymi.
- 5: Ale żeby ten Klin tákowy co ieft o
- 6: iednym dnie/ y między iednymi Li=
- 7: niámi proftymi iednáko od siebie
- 8: idącymi/ z Figurą **Rōboides**, żeby mó=
- 9: wię ten Klin tákowy/ miał poło=
- 10: wicę tego co ma **Romboides**, tho nie=
- 11: trudno vkázác: ábowiém Klin a.
- 12: b. c. tákże téż Klin b. c. d. Kwádra=
- 13: tu a. b. c. d. ma połowicę: á Kwá=
- 14: drat a. b. c. d. ieft tylkiż iáko y **Rom**=
- 15: **boides** b. c. d. e. ábowiém o iedny^m dnie
- 16: fą oboie/ y między iednymi Liniá=

- 17: mi prostymi iednąko od siebie idą=
18: cymi. A tak Klin a. b. c. także Klin
19: b. c. d. ponieważ puł Kwádratu ma/
20: á w Kwádraćie tyléz iest iáko y w
21: **Romboides**, tedyć połowicę tego muśi
22: mieć co ma **Romboides**. Tymże téż
23: obyczáiem/ kiedy Figurę **Romboides** iá=
24: kokolwiek rozdzieliłz ná dwa Kliny
25: równé/ tedy ieden Klin będzie o ie=
26: dnym dnie z Kwádratem/ y między

H ij

iednymi

strona: H2v

Náuká

- 1: iednymi Liniámi prostymi iednąko
2: od siebie idącymi. A ten Klin/ po=
3: nieważ połowicę ma Figury **Rom**=
4: **boides**, przeto téż puł thego ma co
5: Kwádrat. ¶ Tóz téż ná długim
6: Kwádraćie/ y ná **Rombum** fye może v=
7: kázác/ co ná Kwádraćie y ná **Rom**=
8: **boides** fye vkazáło. A tak z którąkol=
9: wiek Figurą z tych cztérech klin bę=
10: dzie o iednym dnie/ y między iedny=
11: mi Liniámi prostymi wżędzie ied=
12: náko od siebie idącymi: tedy théy
13: takowéy będzie miał połowicę.
14: Przetóz/ kiedy chcefz Klin iáki po=
15: mierzyć/ vczyń którą z tych cztérech
16: Figur/ tak ż [e]by była o iednym dnie
17: z nim/ y między iednymi Liniámi

- 18: proſtymi iednáko od ſiebie idący=
19: mi: potym pomiérz tę to Figure/
20: według náuki wyſzéy nápiſánéy/ á
21: co naidźieſz w niéy/ tego połowicę
22: ón Klin będzie miéc.
23: ¶ Toć ieft obyczay/ według które=
24: go Klin zmierzyc możefz: á ztąd téż
25: będzieſz mógl mierzyć inſzé Figury/
26: o których mierzaniu ſye ieſzcie nie=

piſáło:

strona: H3

Miernicka.

- 1: piſáło: iáko fá ná cztery węgły/
2: które Trapezia zową: tákże téż o pią=
3: ci o ſześci węglów/ 2c. ábowiem w=
4: ſzytki ſye dzielą ná Kliny. A ták/
5: tymże obyczáiem którymi y Kliny
6: mogą być pomierzáné. Przetóz
7: trzebá wiedzić/ iákoby ná Kliny
8: miály być rozdzielóné. ¶ Dwoiáki
9: tedy do tego ieft obyczay. ¶ Piér=
10: wſzy ieft ten: Podpráwić dná pod
11: ich kąty/ iáko ná przyklad maſz.
12: grafika
13: ¶ A drugi obyczay: Połóżywſzy w
14: poſrzodku ich Punkt/ który zową
15: Centrum, z káždégo kąta Linią proftą
16: wieſć do niego: iáko tu widziſz.
17: grafika

strona: H3v

Nauka

- 1: Abowiém Klin/ iest początek ká=
- 2: zdéy Figury/ y każda Figurá z Kli=
- 3: nów fye fkláda/ y ná kliny fye dzieli.
- 4: ¶ Ty tedy Figury/ które z proſtych
- 5: Liniy łá/ tym obyczáiem mogą być
- 6: pomierzóné.
- 7: ¶ Ale Koło/ iż nie iest z proſtych
- 8: Liniy/ przetóz ſtárodawnym y mą=
- 9: drym Geometrom trudność záda=
- 10: wáło/ iáko y którym obyczáiem by
- 11: ié mieli pomiérzác. Mierzyli ié ie=
- 12: dni ták/ drudzy inák. Ale do mie=
- 13: rzánia Kołá/ naprzód potrzebá iest
- 14: wiedziéc/ iáko wielki iest [Diameter](#), to
- 15: iest/ [Linea](#) co idzie przez poſrzodek
- 16: Kołá/ dzieląc ié ná dwie równé czę=
- 17: ści. Potym potrzebá iest/ áby wie=
- 18: dział iáko wielka iest [Circumferentia](#), to
- 19: iest/ [Linea](#) która w okrąg idzie czy=
- 20: niąc Koło. [Diameter](#) tedy naprzód
- 21: zmierzysz iáko wielki iest/ á ztąd zá=
- 22: się dowiélz fye iáko wielka iest [Cir=](#)
- 23: [cumferentia](#): ábowiém [Cirmmferentia](#) iest
- 24: ták wielka/ iáko trzy Diámetry/ y
- 25: ſiódma część Diámetru bez malé=
- 26: go kąłká: tákze téz téy trochy zná=

cznie po=

strona: H4

Miernicka.

- 1: cznie powiedziec nie moze. Dam
- 2: na przyklad: Iesli **Diameter** bedzie na
- 3: siedmi lokci/ tedy **Circumferentia** bedzie
- 4: miec tylé troie: to iest/ ieden y dwa=
- 5: dziescia lokci/ y nad to ielzche siód=
- 6: ma część/ to iest/ lokiec ieden przez
- 7: kłká bārzo máłégo á nieznácznéǵ:
- 8: wŕzytkiégo tedy bedzie miec **Circumfe=**
- 9: **rentia** dwádzieścia y dwa lokcia.
- 10: Tákze téz/ gdzie Koło bedzie miec
- 11: **Diameterum** na czternaście lokci/ tám
- 12: **Circumferentia** bedzie miec trzy kroć cz=
- 13: ternaście: to iest/ czterdzieści y dwa
- 14: lokcia/ j [!] nád to ielzche siódmą część/
- 15: to iest/ dwa lokcia: tak iz wŕzykie=
- 16: go bedzie miec **Circumferentia** czterdzie=
- 17: ści y cztery lokcie. Ták tedy Diá=
- 18: metru fye dowiedziawŕzy/ doliczyŕz
- 19: fye iáko wielka téz iest **Circumferentia**.
- 20: Potym maŕz obáczyć/ iz **Circumferen=**
- 21: **tia** wŕzedzie iednáko od **Centrum** idzie
- 22: w okrąg na puł Diámetru. Iáko
- 23: na przyklad: Niech bedzie Koło/
- 24: máiac **Diameterum** na czternaście lo=
- 25: kiet: tego Koła **Circumferentia** iest na
- 26: czterdzieści y na czterech lokiet. Tá

tedy

- 1: tedy **Circumferentia** około **Centrum** idzie
- 2: wżędzie iednako ná puł Diámetru/
- 3: to iest/ ná siedmi łokiet. **Circumferentia**
- 4: tedy thu iest miáło dłużey/ á puł
- 5: Diámetru iest miáło szérzey.
- 6: **grafika**
- 7: a. **Centrum**. b. **Diameter**.
- 8: Ktoby tedy chciał wiedziéc/ iáko
- 9: wielé w tym Kole iest/ potrzebá á=
- 10: by thu liczbę szérzey wiódł ná licz=
- 11: bę dłużey. Iedno że thu dłuza nie
- 12: iest po dwu stronu/ ále tylko po ie=
- 13: dnéy: ábowiem po iednéy stronie
- 14: iest **Circumferentia**, á po drugiéy niemá sz
- 15: nie iedno **Centrum**, to iest/ Punkt srze=
- 16: dni. A ták ná drugą stronę trzebá
- 17: odłóżyć połowicę Circumferencyéy/
- 18: áby tho było miáło dłużey drugiéy
- 19: strony: ponieważ dłuza ma być ie=

dnáko

strona: I

Miernicka.

- 1: dnáko po obu stronách do mierzá=
- 2: nia. A ták/ rozumiejąc iákoby dłu=
- 3: za tu była po dwu stronách ná dwu
- 4: ná dwudziestu łokci/ (ábowiem ze
- 5: czterdzieści y ze cztérech/ iest poło=
- 6: wicá dwadzieściá y dwá) á szérza
- 7: ná puł Diámetru/ to iest/ ná siedmi
- 8: łokiet. Wiedz liczbę szérzey ná licz=

- 9: bę dłużey: siedm kroc dwadzieścia
- 10: y dwa/ wiele vczynią? kiedy pilno
- 11: zlicyz/ naydziez pułtorá ftá y czte=
- 12: ry Kwádratowych łokiet.
- 13: ¶ Durerus y Forcyus nápiáli oby=
- 14: czay/ iáko kto może vczynić Kwá=
- 15: drat tylki iáko Koło. A to ták: V=
- 16: czyn Kwádrat/ któryby miał Diame=
- 17: ter piątą częścią wietlzy/ á niż Ko=
- 18: ło ma. Czego przykład dam: Niech
- 19: będzie Koło iákié/ coby Diameter miá=
- 20: ło ná czterech łokci/ ielli chczesz mieć
- 21: Kwádrat/ coby tylé miał w łobie
- 22: iáko to Koło/ vczyń tákowy Kwá=
- 23: drat/ coby Diameter miał ná pięci
- 24: łokiet. Táke téz/ ielli Koło ma

I

Diameter

strona: lv

Náuká

- 1: Diameter ná ośmi łokiet/ vczyń Kwá=
- 2: drat/ tylko coby miał Diameter ná
- 3: dzieściá łokiet. A według téy náu=
- 4: ki/ nie trudno będzie Koło zmierzyc.
- 5: grafika
- 6: Abowiém kiedy Koło będzie/ któ=
- 7: régoby Diameter był ná ośmi łokiet/
- 8: tedy iuz łobie rozumiéy/ iákoby był
- 9: Kwádrat/ którego Diameter iest ná
- 10: dzieściá łokiet. Weźmiłz puł Di=
- 11: ámetru tego/ to iest/ pięć łokiet/

- 12: wiedźże to ná cały **Diameter**, to iest/
13: ná dzieięć/ mówiąc ták: Pięciorá
14: dzieięć/ vczyni pięćdziesiąt. A to
15: iuż będzie summá Koła tákowégo/
16: co ma **Diametrum** ná ośmi łokiet/ we=

dług te=

strona: 12

Miernicka.

- 1: dług tego tu poštěpku mówię. A
2: ielli chceż według piérwżéy náuki
3: to Koło zmierzyc/ przód obáčz iáko
4: wielka iest **Circumferentia**, álbo Obód
5: tego Koła. **Circumferentia** iákom rzekł
6: káżdá ma trzy Diámetry/ y siódmą
7: część Diámetru. Gdyż tedy tu **Dia**=
8: **meter** iest ná ośmi łokiet: weźmi to
9: trzy kroć/ á będzież mieć dwádzie=
10: ściá y cztery łokcie: przydayże ie=
11: łczye k temu siódmą część z ośmi ło=
12: kiet/ á **bedźiefz** [.] wŹytkiégo mieć $25\frac{1}{7}$
13: dwádziesięciá y pięć łokiet/ y siódmą
14: część łokciá. A to iest **Cireumferentia**
15: tego Koła. WeźmiŹ puł Diámetru
16: cztery łokcie/ wiedźże ie ná puł Cir=
17: cumferencyéy/ to iest/ ná pułtrze=
18: ciánaftá łokciá/ y ná czwartána=
19: ftą część łokciá: á naydzież summę
20: wŹytkiégo $50\frac{2}{7}$ pięćdziesiąt łokiet
21: Kwádratowych/ y dwie siódmé czę=

- 22: ści łokciá Kwádratowégo. Z tą
23: liczbą trochę łye nie zgadza óná co
24: iest według Durerowéy y Forcyufo=

I ij

wéy

strona: l2v

Náuká

- 1: wéy náuki: bo óndzie było pięćdzie=
2: siąt/ á tu pięćdziesiąt y dwie siód=
3: mé części. Małz tedy dwie náu=
4: ce/ y możesz vzywác którém chcefz: ie=
5: dno wiédz/ żeć piérwłza náuká iest
6: pewniełza/ á niż tá co ią Durer y
7: Foreyus nápiłá.
8: ¶ Toć iest obyczay mierzánia Plá=
9: ców/ według piłánia Gréków y Lá=
10: tynów/ krótko vkazány. Teraz zá=
11: się iáko náfzy Miernicy zwykli mié=
12: rzác/ krótko powiém.
13: ¶ Mierników nawięcém iest w Má=
14: zowłzu niż gdzie indzie w Koronie/
15: indzie ich nie ták wielé: á w Pol=
16: łzce trudno łye którémgo dopytác.
17: ¶ Miárá téz nie włzędzie iednáka
18: iest: w Pruśích/ w Mázowłzu/ w
19: Litwie/ ná Włóki mierzą. w Wiel=
20: kiém Polfzce ná Szłády. w Málém
21: Polfzce y w Ruśi ná łany.
22: ¶ Włóká/ iest Prufka miárá: prze=
23: tóz téz ią zowá Chełmienłka Włó=
24: ká: ták iáko łan w Polfzce/ zowá

strona: 13

Miernicka.

- 1: Fráncuſkim łanem: przeto/ że to
- 2: ieft Fráncuſka miára/ y z Fráncyiéy
- 3: tu muſiała przyść.
- 4: ¶ O Włóce przedzéy powiém/ iáko
- 5: w Mázowſzu mierzą: á potym o ła=
- 6: nie/ iáko mierzą w Polſzce.
- 7: ¶ Miernicy w Mázowſzu wzywáią
- 8: łokciá Kupieckiego/ iáki ſye zácho=
- 9: wa w którym powiećie.
- 10: ¶ Pręt Miernicki ieft ná pułóſmá
- 11: łokciá Kupieckiego/ á Sznur Mier=
- 12: nicki ieft ná dziesięć Prętów.
- 13: ¶ Sznur tákowy zowá Miernicy
- 14: Wężyłko: plác który ieft ná takim
- 15: Sznurze: to ieft/ ná dziesięć Prę=
- 16: tách/ ták ná dłużá/ iáko ná ſzérzá/
- 17: ma Prętów Kwádratowych fto.
- 18: Bo dziesięćiorá dziesięć/ vczyni fto/
- 19: iáko widziſz ná Figurze.
- 20: ¶ Wízytek ten plác tákowy/ zowá
- 21: Miernicy Wężyłkiem/ ztąd iż ſznur
- 22: który Wężyłkiem zowá/ ták ná dłu=
- 23: żá iáko y ná ſzérzá ma.

I iij

Kwádra=

strona: 13v

Náuká

1: grafika

- 2: ¶ Kwádratowy Pręt/ iest sztuká
3: plácu/ pułólmá łokciá máiąc ná
4: dłużá y ná szérzą. Tę sztukę táko=
5: wą/ Miernicy w Mázowízu zową
6: Pręt kopány: á to ztąd/ iż ludzie
7: pośpolicie ná tákowe Pręty zwykli
8: náymowác/ kiedy co kopác dawá=
9: ią. Ná ty Pręty kopáné Mierni=
10: cy náłzy máło liczą/ ále máią infzé
11: Pręty więtfzé/ dla łácnieyfzého zli=
12: czenia. A ták/ gdzie będzie plác
13: ná sznurze Miernickim/ to iest/ ná
14: dzieściá Prętów/ ták wzdłuż iáko
15: ná szérzą: tám Miernicy nie liczą
16: Íto Prętów/ ále dzieścię Prętów: zá

dzieścięć

strona: 14

Miernicka.

- 1: dzieścięć Prętów mnieyfzych/ ieden
2: więtfzy poczytáiąc. Ná tákie tedy
3: Pręty Miernicy pośpolicie liczą.
4: Przetóz/ gdzie będzie plác ná dłużá
5: dzieścięć Prętów/ á ná szérzą fześć/
6: tedy tám Miernicy nie liczą fześć=
7: dzieściá Prętów/ ále fześć Prętów.
8: A tákże téz/ kiedy będzie ná dłużá
9: dzieścięć Prętów/ á ná szérzą dzie=
10: ścięć: tedy liczą zá **dzięwięc** [!] Prę=
11: tów. A kopánych Prętów nie wípo=
12: mináią/ áz kiedy im ná dzieściátki

- 13: nie idzie/ ani dłuza/ ani szera: iako
14: kiedy im w miérzaniu nádbieży iá=
15: ka sztuká ná kilku Prętów ná dłu=
16: żą y ná szérzą. Iako ná przykład:
17: Kiedy będzie ná trzech Prętách ná
18: dłużą y ná szérzą/ tám Miernicy li=
19: czą dziewięć Prętów kopánych.
20: Tákże téż/ kiedy będzie mieyfce ná
21: sześci Prętów ná dłużą/ á ná szérzą
22: ná czterech/ tedy tám czworá sześć/
23: vczyni dwádzieściá y cztery: Mier=
24: nicy tedy tám liczą dwa Pręty/ y

cztery

strona: 14v

Nauka

- 1: cztery kopané. O Pręciéch tedy nie=
2: chay dofyć będzie póty.
3: ¶ Potym trzebá wiedziéc/ co iest
4: Móg/ á co Włóká. ¶ Móg/
5: iest Plác trzy Sznury Miernickié
6: máiąc ná dłużą/ á ná szérzą Sznur
7: ieden. Miernicy mówią/ iż Móg
8: iest ná trzy Wężyfká. Ten plác tá=
9: kowy/ ponieważ ma szérzą ná sznu=
10: rze/ to iest/ ná dzieści Prętách: á
11: dłużą ná trzy sznury/ to iest/ ná trzy=
12: dzieści Prętách: wżytkiého będzie
13: miał w łobie trzy Stá Kwádrato=
14: wych álbo kopánych Prętów. Bo
15: dzieściorá trzydzieści/ vczyni trzy

- 16: Stá. Zásię/ trzy Stá kopánych
17: Prętów/ ná wietfzą liczbę/ vczyni
18: trzydzieści Prętów. Móg tedy ma
19: trzydzieści Prętów. A Włóká zásię [!]
20: ma trzydzieści Morgów: tak iż we
21: trzech polách po dzieści Morgów
22: będzie Włóká. Ale trzebá przywieść
23: iáki przykład/ áby káždy mógł po=
24: rozumieć/ iáko liczyć ma/ kiedy fye

przyda

strona: K

Miernicka.

- 1: przyda mierzyć. Niech będzie plác
2: ná dzieści fznurách Miernickich/
3: tak ná dłużą iáko ná fzerzą. Pytá=
4: nie ieft/ wiele Morgów fye tu nay=
5: dzie? Wiedz liczbę fzerzény ná liczbę
6: dłużey/ mówiac tak: Dzieściorá
7: dzieśc/ vczyni fto. Wfzytek tedy
8: plác ten/ vczyni fto Wężyfk/ álbo
9: fto kwádratowych fznurów: to ieft
10: fto fztuk takowych/ z których kánda
11: Miernicki fznur ma ná dłużą y ná
12: fzerzą. Takowé tedy fztuki trzy/ v=
13: czynią Móg ieden. A tak/ odklá=
14: daiąc po trzech ná ieden Móg fto
15: fztuk takowych/ vczyni trzydzieści y
16: trzy Morgi/ y trzecią część Morgá.
17: ¶ Zásię/ niech będzie plác ná dłużą
18: máiac fzeltnáście fznurów Miernic=

- 19: kich/ á ná łzerzą dziewięć. Pytanie
20: ieft/ wiele ten plác Morgów vczy=
21: ni? Wiedź łzerzą ná dłużą/ mówiac
22: ták: Dziewięćiorá łzeftnaście/ vczy=
23: ni łto czterdzieści y cztery. Włzytek
24: tedy plác ten/ ma Kwadratowych [!]

K

łznurów

strona: Kv

Náuka

- 1: łznurów Sto czterdzieści y cztery/
2: które vczynią Morgów czterdzieści
3: y ósm/ ná káždy Móg po trzech
4: odkłádaiąc.
5: ¶ Item, ieft plác ná dziewięćdziesiąt
6: łznurów Miernickich/ ták ná dłużą
7: iáko ná łzerzą. Pytanie ieft/ wiele
8: ten włzytek plác vczyni? Wiedź łze=
9: rzą ná dłużą/ á naydziełz włzytkiego
10: ósm tyśiac y łto Kwadratowych
11: łznurów/ które dwa tyśiacá y siedm
12: łeth Morgów vczynią/ po trzech ná
13: káždy Móg licząc. A zásię/ dwa
14: tyśiacá y siedm łeth Morgów/ v=
15: czynią dziewięćdziesiąt Włók/ ná
16: káżdą Włókę trzydzieści Morgów
17: odkłádaiąc. Ale o tym dofyć.
18: ¶ Zásię/ co łye tycze położenia plá=
19: cu/ Miernicy náłzy kiedy plác idzie
20: ná cztery węgly/ iednąką dłużą po
21: obu łtron máiąc/ y łzerzą tákże ied=

22: náką po obudwu. Ieśliże kąty pro=

23: łtę fą/ tedy tak czynią iákom dopié=

24: ro powiedział/ wiodą szerzą ná dłu=

żą/ mul=

strona: K2

Miernicka.

1: żą/ multiplikuiąc liczbę dłużéy przez

2: liczbę szerzéy. A ieśli fye kąty nie=

3: profté trąfią/ tedy ócináią ié/ áby

4: profté były: iáko tu ná Figurze wi=

5: dżifz.

6: grafika

7: A potym káżdą tę łztukę tak od=

8: dzielóną ofobno obliczáią.

9: ¶ Klin zásię tak mierzą/ Kiedy fye

10: trąfi Klin/ máiąc profty węgiel/ iá=

11: ko ná przykład ten tu.

12: grafika

13: Tedy ty dwie łtronie/ które profty

14: węgiel czynią zmierzą: á potym puł

15: liczby iednéy łtrony/ wiodą ná cá=

K ij

łą licz=

strona: K2v

Náuká

1: łą liczbę drugiéy: iáko kiedy Klin

2: będzie miał dwie łtronie/ które czy=

3: nią profty węgiel/ iednę ná łześci

4: prętách/ á drugą ná ósmi: tedy mul=

5: tiplikuią iednę przez połowicę dru=

6: giéy/ mówiąc: Czworá łześć/ álbo

- 7: Troiá ośm/ vczyni dwádźieściá y
8: cztéry/ 2c.
9: A tym obyczáiem z Kliná czyni
10: fye Figurá ná cztéry węgly. Abo=
11: wiem to co fye nie dóymuie połowi=
12: ce iednéy ftrony/ to dlatego bywa/
13: áby fye nágradziło ná drugá ftronę/
14: co nie doftawa do Figury o cztérech
15: węglách: iáko tu widzisz.
16: [grafika](#)
17: A dla tego to Miernicy zowá
18: Przekládánim: bo tá sztuká Kliná
19: odciętá ma być lám ná inszą ftró=
20: nę przełożóná/ áby z Kliná była Fi=
21: gurá ná cztéry węgly.

Zásię/

strona: K3

Miernicka.

- 1: ¶ Zásię/ kiedy fye trafi Klin nie=
2: máiąc węglá proftégo/ tedy od ką=
3: tá iedného: á iefli ieft ieden fzerfzy/
4: tedy od fzerfzého wiodą proftą Li=
5: nią do téy ftrony/ która ieft przeciw
6: temu kąтови: ták żeby óná Linea
7: gdzie przytyka do téy to ftrony/ obá
8: kąty profté vczyniá. Potym liczbę
9: téy to Liniéy wiodą ná puł liczby
10: ftrony téy do którém przytyka.
11: [grafika](#)
12: ¶ Koło zásię Miernicy náfzy ták

- 13: liczą/ Naprzód puł Diámetru wez=
14: mą/ á potym fześć tych liczą ná Cir=
15: cumferencyą/ to ieft/ ná Obód: po=
16: tym zásię puł Diámetru wiodą ná
17: puł Obodu. Miernicy tedy náczy
18: nie dobrze czynią/ iż ná Circumfe=
19: rencyą nie odkládaią/ iedno trzy Di=
20: ámetry: á ten bład im ztąd przy=

K iij

fzedł/

strona: K3v

Náuká

- 1: fzedł/ iż Cérklem chcieli Circumfe=
2: rencyą mierzyć: ábowiém kiedy kto
3: rofkráczywłzy Cérkiel vczyni koło/ á
4: potym Cérklem według téyże miá=
5: ry nie ftuláiąc go/ áni go téż dáléy
6: rofkráczaiąc/ będzie ftapác po ónéy
7: Circumferencyéy: tedy naydzie/ że
8: Cérkiel fzółtym ftapieniem przyydzie
9: ná tho miéyfce od którégó był po=
10: czął. Ale tym obyczaiem nie zmie=
11: rzy Circumferencyéy: ábowiém Cér=
12: kiel ná prość ftapa/ á Circumferen=
13: cya nie idzie ná prość/ ále koli: á tak
14: musí być Circumferencya wietfza/
15: á niż óny fześć Liniy/ które idą ná
16: prość od mieyfcá do mieyfcá po któ=
17: rych Cérkiel ftapał: iáko tu widzisz.

18: grafika

strona: K4

Miernicka.

- 1: Miernicy tedy nálezny tákowym
- 2: obyčajiem z Koła czynią Figurę o
- 3: łżeści węglách/ która iest mnieyła
- 4: á niż Koło: bo Koło między wlyzt=
- 5: kimi iest Figurá *capaciβima*, á nawię=
- 6: céy w łobie niż która inłza zámyka.
- 7: A ták Koła nie według náleznych
- 8: Mierników małz mierzyć/ ále we=
- 9: dług náuki/ którám wylzény nápifał.

10: # O Lanie.

- 11: Polłzce zásię miára inłza/ y
- 12: przezwiłká łą inłzé. W Pol=
- 13: łzce iest Lan/ á w Mázow=
- 14: łzu Włóka. W Polłzce Pręt/ á
- 15: w Mázowłzu Móg. W Polłzce
- 16: zową Pólko/ á w Mázowłzu Pręt
- 17: kopány: áczci Pręt kopány tóz iest
- 18: co y Pólko. Co łye tedy tycze Lanu:
- 19: Lany w Polłzce łą rozmáité/ iedny
- 20: zową Fráncułkié/ á drugié Polłkié.
- 21: Zásię/ Lany iedny łą wielkié/ dru=
- 22: gié łą mnieyłzé. Lan wielki zową

Królew=

strona: K4v

Náuka

- 1: Królewłkim Lanem/ który połowi=
- 2: cą iest wylzły á niż inłzy Lan.

- 3: Ná Podgórzu Chłopi dźierzą La=
4: ny/ (ieflize wżędzie tego niewiem)
5: w których niemáľz iedno ćwierć La=
6: nu Królewkiégo/ á przedsię ié La=
7: námi zową.
8: ¶ Co fye tedy tycze miérzania La=
9: nu/ iam Mierniká w Polfzce nigdy
10: nie widział. *fłyfzałem* [!] o iednym ná
11: Podgórzu/ ále y ten iuż był vmárł:
12: wżákże z tych którzy przy nim by=
13: wáli/ kiedy imienié miérzał/ y tego
14: pilni byli/ wyrozumiałem iáko Lan
15: ma być mierzón. Miałem do tego
16: téż pífmá nie máło od Ludzi Za=
17: cnych/ od Iego *Mil*^{ości} Páná Stani=
18: ława Dębieńkiégo z Szczekoćiná/
19: Páná y Przyiaćiela mnie łáfkáwé=
20: go. Tákże téż od I. M. Páná Ia=
21: ná Klukowfkiégo/ który ná ten czás
22: ieft przy I. M. Pánu Krákowfkim/
23: przy Pánu Iordanie Spytku. Ieft
24: téż w Krákwie thu w Mieľckich

Księgách

strona: L

Miernicka.

- 1: Księgách pímo o mierzaniu Frán=
2: cuľkiego Lánu/ które vczynióno ná
3: roľkazánié Króla Zygmunta ław=
4: néy pámięci/ Oycá dźiśiéfzého Pá=
5: ná náľzého Zygmunta Auguľta. A=

- 6: bowiém to był Król poruczył Rá=
7: dzie Krákwfkiéy/ áby spráwę ftá=
8: teczną Pánowie Krákwfcy około
9: tego dáli/ iáko Lan Fráncufki ma
10: być mierzan: przetóz dáli to ná pi=
11: ímie/ y w Księgi Miefckie wpifáli.
12: Ten ípifek mi vkazał I. M. Pan
13: Iuft Ludwig/ y dárował/ kiedym
14: íye pytał o mierzaniu Lanów.
15: Z tych písem nápiŕzę tu co potrze=
16: bnieyŕzé/ áby doŕtátecznie káždy wy=
17: rozumieć mógl/ iáko Lan ma być
18: mierzón/ ten co ij Fráncufkim zo=
19: wá/ podobno ztąd że tu do Polŕki
20: z Fráncyéy álbo z Fráncóniéy przy=
21: ízedł: iáko y Włókę w Mázowízu
22: Chełmieńką Włóką zowá/ dla te=
23: go że tá miárá z Prus do Mázow=
24: íza z Chełmná przyŕzłá: ták iáko y

L

Práwo

strona: Lv

Náuka

- 1: Práwo Kmiecé álbo Miefckie/ któ=
2: ré Chełmieńskim Práwem téz prze=
3: to zowá. Tymże obyczáiem w Pol=
4: ízce Lan Fráncufkim zowá Lanem/
5: przeto że thu do nas z Fráncyéy iá=
6: kom rzekł/ álbo z Fráncóniéy przy=
7: ízedł. Infza iest Fráncya/ á infza
8: Fráncónia. Fráncónia iest Księ=
<http://rcin.org.pl>

- 9: ńtwo iedno w Niemcách/ á Fráncya
10: iest Królestwo Króla Fráncufkié=
11: go/ które po łácinie zową **GALLIA**:
12: Fráncya iest zá Niemiecką Ziemią/
13: przetóz dáléy iest od nas niż Frán=
14: konia. Wízákże przedsię v nas miá=
15: ry té co imi zbożé mierzą/ lą tyż co
16: y we Fráncyéy. Małdr Párhyfki/
17: dwánaście czwierten iáko y w Pol=
18: ńzce czyni. A czwiertnia Párhyfka/
19: iest tylka iáko w Krákwie Kázi=
20: miérńka/ álbo w Wielkiéy Polńzce
21: Kálińka: bo tákże cztery korce Krá=
22: kowńkié vczyni/ iáko Kálińka álbo
23: Kázimiérńka. Przetóz podobna
24: rzecz/ że y Lan musiał z Fráncyéy

tu do

strona: L2

Miernicka.

- 1: tu do nas przyść: áczći ij tą poto=
2: czną łáciną zowiém **Laneum Franconi**=
3: **cum**, albo **Laneum Theutonicum**, iákoby od
4: Niemców z Fráncóniéy tu do nas
5: przyść miał. Ale iákóz kolwiek z
6: Fráncyéyli/ z Fráncóniéyli/ ten tu
7: Lan v nas iest/ máło ná tym: tyl=
8: ko to przed się weźmiem/ iáko ten
9: Lan ma byé mierzan.
10: W Księgách Krákwńkich o La=
11: nie to iest pímo:

- 12: Significamus tenore præfentiū,
13: quibus expedit vniverfis: Quia
14: Manfus feu Laneus Franconicus
15: iuxta veram menfuram, ita vczt
16: debet esse menfuratus & diuifus:
17: Primo debet esse menfura qua=
18: tuordecim vlnas & vnam palmā
19: in fe continens: quarum quidem
20: menfurarum huiusmodi ducen=
21: tę & ſexaginta menfurę ad longi=

L ij

tudinem,

strona: L2v

Náuká

- 1: tudinem, & latitudinem duode=
2: cim menfurę menfurari debent:
3: & ſic fiet verus Manfus Franco=
4: nicus. Item, In quolibet Man=
5: ſo debent eſſe decem octo ſtadia,
6: & quodlihet ſtadium quindecim
7: menfuras ſupradictas continere
8: debet. Et hæc eſt vera deſcri=
9: ptio & menfura Manfi feu La=
10: nei Franconici.
11: To ielt: Naprzód ma być miará
12: ná czternaſćie łokiet y ná dłóni.
13: Tych Miar 260. dwie ſćie y ſzeſć=
14: dzieſiąt ma być ná dłużą/ á ná ſzé=
15: rzą dwánaſćie miar. A to praw=
16: dźiwy Lan Fráncufki będzie.
17: Item, W káżdym Lanie ma być oſm=

- 18: naście prętów/ álbo ósmioronaście
19: ftáiianie/ á káždé ftáiianie ma miéc
20: piętnaście miar przerzeczónych.
21: A to iest prawdziwé wypilanie y

prawdzi=

strona: L3

Miernicka.

- 1: prawdziwa Miára Lanu Fráncu=
2: fkiego. ¶ Póty iest fpisek z Krá=
3: kowfkich Książ.
4: ¶ Tóz téz písmo mam ná párgá=
5: minie ftárodawného píłania tymiż
6: łowy/ iedno że fye ná iednym miey=
7: łcu nie zgadza z Krákowfkimi księ=
8: gámi/ bo gdzie w Krákowfkich księ=
9: gách [toj [!] że ná dłużą ma miéc Lan
10: dwie ście miar y fześcdzieśiat/ ná
11: párgáminie iest dwie ście miar y
12: siedmdzieśiat. A ták ma być nie
13: inaczéy/ iáko fye to niżéy iáfnie oká=
14: zuie/ gdzie nápiłano/ iż ftáiianie ál=
15: bo pręt ma być ná piętnaście miar/
16: a ftáiań ma być ósmnaście w Lan.
17: Ztąd fye mówię okázuie/ iż wfzytkich
18: miar ná dłużą ma być dwie ście y
19: siedmdzieśiat/ nie fześcdzieśiat: bo
20: ósmioronaście ftáiań po piącina=
21: ście miar/ vczynią wfzytkich miar
22: dwie ście y siedmdzieśiat/ iáko ná
23: párgáminie nápiłano/ nie fześcdzie=

24: śiāt iáko w Krákowfkich Księgách

25: ieft.

L iij

Okróm

strona: L3v

Náuká

- 1: ¶ Okróm tego/ mam inłzé dwoie
- 2: piłánié o mierzánui Laná iednymi
- 3: práwie słowy/ iedno iż v iednégo
- 4: Tytuł ieft/ [De menfurandis Laneis Theuto=](#)
- 5: [nićis](#), O mierzánui Lanów Niemiec=
- 6: kich. A v drugiégo Tytuł/ [Nota ad](#)
- 7: [menfurandum Laneum Franconicum](#). Frán=
- 8: konia iákom powiedział/ ieft część
- 9: Niemieckiéy Ziemie: á przetóz nie
- 10: dżiw/ że Fránkońki Lan zową téz
- 11: Niemieckim Lanem. Słowá tego
- 12: to dwoygá piłania łą té:
- 13: [Quindecim Vlnae faciunt unam Virgam. Tres Vir=](#)
- 14: [gæ faciunt unam Cordam. Quatuor Cordæ faciunt](#)
- 15: [unum Manfum ad latitudinem, ad longitudinem](#)
- 16: [uero debent esse nonagintæ Cordæ.](#)
- 17: To ieft: Piętnaście łokci czynią
- 18: iedną łalkę/ trzy łalki czynią ieden
- 19: łznur/ cztery łznury czynią ieden łan
- 20: ná łzérzą/ á ná dłużą ma być dzie=
- 21: więcdzieśiāt łznurów. To piłanié
- 22: z ónym piérwłzym łye zgadza: ábo=
- 23: wiem łznur ma trzy miáry po pią=
- 24: ćinaście łokiet/ á dziewięcdzieśiāt

strona: L4

Miernicka.

- 1: Iznurów ma być w Lan ná dłużą.
- 2: Troiá dziewięćdziesiąt/ vczyni dwie
- 3: ście y siedmdzieśiąt. Wfzytkich te=
- 4: dy miar ná dłużą będzie dwie ście
- 5: y siedmdzieśiąt/ ták iáko y w piér=
- 6: wfzym pińaniu fmy mieli. Zásię/
- 7: ná fzerzą w łan máią być trzy fznur=
- 8: ry/ á w káždym fznurze fą cztery miá=
- 9: ry. Wfzytkich tedy miar ná fzerzą
- 10: naydzie fye dwánaście. Tóz téz by=
- 11: ło w piérwfzym pińaniu. Aleby
- 12: fnaż kto rzekł/ że tu miáry fą po
- 13: piąćinaście łokiet/ á w piérwfzym
- 14: pińaniu po czternaście łokiet y po
- 15: dłóni. Przetóz trzebá tu obáczyc/
- 16: że nie wfzędzie iest iednáki łokieć: ná
- 17: iednym mieyfcu iest wfęfzy/ á ná
- 18: drugim mniefzy. Gdzie nápińano
- 19: że ma być miárá ná czternaście łok=
- 20: ci y ná dłóni/ małz rozumieć/ że to
- 21: tám pińano gdzie iest łokieć wfę=
- 22: fzy: á gdzie nápińano iż miárá ma
- 23: być ná piąćinaście łokiet/ rozumiey
- 24: że to tám pińano/ gdzie łokieć iest

mniefzy:

strona: L4v

Náuká

- 1: mniefzy: bo czternaście łokci wfę=

- 2: łzych y dłón/ mogą cáłych piętna=
3: ście vczynić mnieyfzych. Przetoż
4: rozumieć mamy/ że óno piérwłzé pi=
5: łánié/ y ototo wtóré/ o mierzaniu
6: łaná/ nic fye iedno od drugiégo nie
7: odłtrzéla/ y owłzem fye iedno z dru=
8: gim zgadza. Dla tegóž též przy
9: tym wtórym przypifano wiérłze ty:
10: *Virgis ter quinç iuger hahebis,*
11: *Iugera ter fena in Manfo numerabis.*
12: To ieft: Pręt álbo łtáiánié małz
13: mieć ná piącinaście miar álbo łalk:
14: á Prętów w Lan ósmnaście małz
15: liczyć. Tóž též przy ónym piér=
16: włzym piłaniu w Księgách Kráko=
17: włkich przypifano/ iedno iż inłzymi
18: łłowy: Ze łtáiánié álbo pręt ma być
19: ná piącinaście miar/ á łtáián álbo
20: prętów w łan ma być ósmnaście.
21: Ponieważ tedy iuż wiémy/ iáko
22: długi/ iáko łzóroki Lan ieft/ nie tru=
23: dno ij możemy zmierzyć/ y dowie=
24: dzieć fye czym więłszy álbo mniéy=

łzy ieft/

strona: M

Miernicka.

- 1: łzy ieft/ niž Włóká Chełmieńka w
2: Mázowłzu. Łalká ná piącinaście
3: łokiet/ vczyni dwa Pręty Mázó=
4: wieckie po pułósmá łokciá. Prze=

- 5: tóż łożnur Mierników Polńkich/ po=
6: nieważ ná trzech lafkách ielł/ ma
7: łżeć Prętów po pułómá łokciá.
8: A ták/ plác ten który ma łożnur tá=
9: kowy ná dłużá y ná łzerzâ/ Pólek/
10: to ielł/ łztuk tákich co ná dłużá y
11: ná łzerzâ máią po pułómá łokciá:
12: tákowych mówię Pólek ten to plác
13: ma trzydzieści y łżeć. Abowiem
14: łżeściorá łżeć/ vczyni trzydzieści y
15: łżeć.
16: ¶ Plác ná łożnurze Miernickim/ máiąc
17: łżeć Pólek ná włytki łtrony.
18: Sznur ieden.
19: Sznur ieden. [grafika](#)

M

strona: Mv

Náuká

- 1: ¶ Ale iż w Pręcie álbo w łtáiániu
2: ná dłużá ielł pięc łożnurów/ á ná łzé=
3: rzâ cztery: przetóz tákowych łztuk
4: co łożnur máią ná dłużá y ná łzerzâ/
5: ielł w Pręt dwádźieściá: bo czworá
6: pięc/ vczyni dwádźieściá. W Pręt
7: tedy będzie dwádźieściá łztuk/ po
8: trzydzieści po łżeści Pólek: ták iż
9: włytkich Pólek naydzie łye w Prę=
10: cie siedm łeth y dwádźieściá/ 720.
11: á to ielł ołmanałta częć Laná: á=
12: bowiem ołmnaście Prętów/ álbo

- 13: Itáiań tákowych ma być w Lan.
14: Przetóź/ kiedy siedm feth y dwa=
15: dzieściá położyłz ósmnaście kroc/
16: naydziełz włytykiégo dwánaście ty=
17: sięcy dziewięć feth y fześcdziefiąt/
18: 12960. To iest summá włytykich
19: Pólek we Fráncuľkim Lanie. A we
20: Włóce Cheľmieńkiéy niemáľz Pó=
21: lek iedno dziewięć tyśięcy/ 9000.
22: Przetóź Lan Fráncuľki więtfzy iest
23: niżli Włóka/ więcéy niż czwierćią.
24: Kiedyby w Lan tylko dwánaście

tyśięcy

strona: M2

Miernicka.

- 1: tyśięcy Pólek było/ tedyby czwier=
2: ćią więtfzy był niż Włóká: ále iż
3: nád dwánaście tyśięcy nádbiéga
4: máľo nie tyśięc/ przetóź Fráncuľki
5: Lan więcéy niż czwierćią iest więt=
6: łzy/ á niż Włóká w Mázowľzu Cheľ=
7: mieńľka.
8: ¶ Mam ielzce drugi obyczay mie=
9: rzánia Lanu/ ná tymże párgámi=
10: nie com go przedtym wľpóminaľ.
11: Słowá té ľą:
12: nprimis debet esse Corulus fe=
13: ptem cum medio cubitorum, ho=
14: rum Corulorum inWiértel in

- 15: longitudinem funt triginta Co=
16: ruli, in latitudinem vero fex Co=
17: ruli. Item, Wiértelów in Vir=
18: gam, hoc eft, w Pręt/ funt fex,
19: Virgę in Laneum Theutonicum
20: funt duodecim.

M ij

To ieft/

strona: M2v

Náuká

- 1: To ieft: Naprzód ma być lafká
2: ná pułómá łokciá/ tych to lafk w
3: Wiértel álbo w czwierć ná dłużą
4: ieft trzydzieści/ á ná fzerzą fześć.
5: Zásię/ Wiértelów w Pręt ieft fześć/
6: á Prętów w Lan Niemiecki ieft
7: dwánaście.
8: Tu maż inákszą miarę/ ále tenże
9: Lan przedsię co y piérwéy/ bo tyl=
10: kiż ieft/ y tyléz ma w łobie/ iáko fye
11: to tu wnetze okaże. Niech będzie
12: Plác/ máiąc ná dłużą trzydzieści
13: lafk/ álbo Prętów po pułómá łok=
14: ciá/ á ná fzerzą téż takowychże lafk
15: fześć. Sześciorá trzydzieści/ vczyni
16: fto y ósmdzieśiąt. Plác tedy ten
17: będzie miał fto y ósmdzieśiąt Pó=
18: lek. Takowych pláców w Mórg
19: álbo w Pręt/ iáko tu mówi/ niech
20: będzie fześć: kładźze tedy fto y ósm=
21: dzieśiąt fześć kroć/ á naydziefz w fzyt=

22: kięgo tyśiąc y ośmdzieśiąt/ 1080.

23: A toć będzie Pręt tego tu Lanu/

24: máiąc w łobie tyśiąc y ośmdzieśiąt

Pólek.

strona: M3

Miernicka.

1: Pólek. Ale iż w Lan tákowych Prę=

2: tów ieft dwánaście/ kładź tyśiąc y

3: ośmdzieśiąt dwánaście kroć: á bę=

4: dziełz włytkięć mięc dwánaście ty=

5: śięcy dziewięć łeth y łześcdzieśiąt/

6: 12960. To ieft łummá Pólek tego

7: to Lanu/ tylkaż iáko y w przedniey=

8: łzym piłániu. Przetóz włytko to/

9: iákom rzekł/ ieden Lan ieft/ ácz go

10: nie włyędzie iednáko mierzą.

11: Ponieważ tedy iuż wiemy/ iáko

12: wielki ieft Fráncufki Lan/ y iáko ij

13: rozmáicie mierzą/ przyłzłoby dáléy

14: piłác o inłzych Laniéł/ iedno że o=

15: koło tego z piłmá niemam dołtáte=

16: cznéy łpráwy: włyákże co z powieści

17: mam łudzi tych kłórzy przy mierzá=

18: niu imienia bywáli/ to tu nápiłzę.

19: Lan má dwánaście Prętów/ Pręt

20: má człtery Kwártý/ kwártá prę=

21: towa má dwánaście Pólek ná w=

22: łzytki łtrony. Ten Lan tákowy/ po=

23: łowicą ieft mnielzy niż Fráncufki:

24: á tho łye ták okaże. Niech będzie

M iij

Plác/

strona: M3v

Náuka

- 1: Plác/ máiąc dwánaście Pólek ná
- 2: wżytki ftrony: wżytkieh Pólek w
- 3: tym plácu naydzie fye fto czterdzie=
- 4: ści y cztery/ 144. A to iest Kwártá
- 5: Prętowa. Cztery ty Kwárty vczy=
- 6: nią Pręt/ który będzie mieć Pólek
- 7: wżytkich pięć feth siedmdzieśiát y
- 8: fześć/ 576. tylé czworo á niż w K=
- 9: wárćie: czego tu przykład maż ná
- 10: Figurze/ w której iáko widziłz/ fą
- 11: cztery Kwárty/ á iedná Kwártá
- 12: iest rozdzielóná ná fto czterdzieści
- 13: y cztery Pólek. Tákże téż y drugié
- 14: Kwárty mogá być rozdzielóné/ ták
- 15: iż we wżytkich naydzie fye Pólek
- 16: iákom rzekł pięć feth siedmdzieśiát
- 17: y fześć/ 576.

Pręt ná

strona: M4

Miernicka.

- 1: ¶ Pręt ná cztery Kwárty ro=
- 2: zdzielóny.
- 3: Sznur ieden. Sznur drugi.
- 4: Sznur ieden. Sznur drugi. grafika Sznur ieden. Sznur drugi.
- 5: Sznur ieden. Sznur drugi.
- 6: ¶ Ci/ co bywáli przy mierzaniu/ po=
- 7: wiedzieli że tákowy plác wżyftek

- 8: Miernik zwykły był mierzyć/ dwa
9: sznury rościągając na dłużej/ a dwa
10: na szerszą. Zkąd rozumieć możemy/
11: że w tego to Mierniką był sznur nie
12: na sześci prętach/ iakofmy przedtym
13: pisanie około tego mieli/ ale na dwa=

naście/

strona: M4v

Nauka

- 1: naście/ iako na Figurze obaczyć mo=
2: żelz. Pręt tedy tego tu Lanu ma
3: mieć Pólek iakom rzekł/ pięć szeth
4: siedmdziesiąt y sześć/ 576. Dwa=
5: naście takich Prętów/ czynią Lan:
6: tak iż we wzyftkim Lanie/ będzie
7: Pólek wzyftkich sześć tysięcy dzie=
8: więć szeth y dwanaście Pólek/ 6912.
9: połowicą mniey bez máła/ a niż w
10: ónym cofmy przedzey o nim mieli.
11: Przetóz ten to takowy Lan/ mógł=
12: by ij Pułankiem zwąc.
13: ¶ Mam iefzcie pismo o Lanie Pol=
14: skim/ gdzie napisano/ że w Lanie
15: Polskim ma być dwanaście Prę=
16: tów: a dálej też niemálz nic ftáte=
17: czného. Znać że ktoś pisał co fye z
18: tym nie rozumiał/ ani mierzyć w=
19: miał. A dla tegoż/ że nie było co/
20: nie chciałem tu tego przypisać.

strona: N

Miernicka.

1: # **DE IVGero ROMano.**

2: **O Morgu Rzymſkim.**

- 3: **W** Láciińkich Kſięgach/ kto=
4: re zá dawnych czálów pi=
5: fáli Rzymiánie/ bywa wz=
6: minká częſto Morgu Rzymſkiego/
7: który po łácii **IVGERVM** zową:
8: przetóz téz tu powiém co ieft **Iugerum**,
9: y co czyni ná nálfzę miárę: áby wie=
10: dział/ kiedy fye komu tráfi o tym
11: czytác/ co ieft **Iugerum**.
12: ¶ V Rzymian zá dawnych czálów
13: kiedy pánowáli ſwiátu/ była thá
14: miará: Pręt był ná dzieſiáci **pedes**,
15: co vczyni troſzkę więcý niź pułfo=
16: Itá łokciá Krákowſkiego. Plác ál=
17: bo Pólko ná tákowym Pręcie/ ták
18: wzdluż iáko ná fzerzą/ zową po lá=
19: ćinie **Scrupulum**. Tákowych **Scrupula** ál=
20: bo Pólek/ Itó czterdzieſci y cztery/
21: czynią **Actum**: dwa tákowe **Actus**, czy=
22: nią **Iugerum**: dwoie **Iugerū** tákowe/ czy=

N

ni Qua=

strona: Nv

Náuká

- 1: ni **Quadratum Iugerum**: bo **Quadratum Iugerū**
2: tylé dwoie ieft wietfzé. Warro y

- 3: Kolumellá pińzą/ iż **Actus** ma ná dłu=
- 4: żą y ná fzerzą fto y dwádźieściá **pe**=
- 5: **des**, które czynią Prętów Rzymńkich
- 6: po dzieściá **pedes** dwánaście. Tá=
- 7: kowé dwa **Actus**, czynią **Iugerum**: á **Qua**=
- 8: **dratum Iugerum** tylé dwoie ma/ to iest/
- 9: cztery **Actus**. **Actus** tedy według téy
- 10: náuki/ ma Kwádratowych **pedes** cz=
- 11: ternaście tysięcy y cztery fta. A **Scru**=
- 12: **pula** iákom rzekł/ ma fto czterdzieści
- 13: y cztery. **Iugerum** tylé dwoie ma. A
- 14: **Quadratum Iugerum** tylé czworo.
- 15: A iefli to chceż ná nálżę miarę o=
- 16: bliczyć/ tedy poczni od **Actu**. **Actus** iá=
- 17: kom rzekł/ ma ná dłużą y ná fzerzą
- 18: po ftu y po dwudźieftu **pedes**.
- 19: Dźiewięć **pedes** Rzymńkich/ vczy=
- 20: nią pięć łokiet Krákowńkich. A
- 21: ták/ fto y dwádźieściá **pedes**, vczynią
- 22: łokiet Krákowńkich fześcdźieściát y
- 23: siedmń nie cáłych: co wĺzytko vczy=
- 24: ni Prętów po pułólmá łokćiá dzie=

więć/

strona: N2

Miernicka.

- 1: więc/ bez iedného łokćiá nie cáłego.
- 2: **Actus** tedy ná dłużą y ná fzerzą ma
- 3: nálżych Prętów dźiewięć/ bez łokćiá
- 4: nie cáłego. Kiedyby cálé dźiewięć
- 5: Prętów miał **Actus** ná wĺzytki ftró=

- 6: ny/ tedyby fye nálezło w nim Pólek
- 7: náleznych dziewięć dziewięci/ to iest/
- 8: ósmdziesiąt y iedno: ále iż nie do=
- 9: ftáie do dziewięci Prętów łokciá
- 10: nie całego/ przetóz **Actus** nie vczyni
- 11: Pólek więcéy siedmidziesiąt y dzie=
- 12: wiáci. A dwa **Acti**, to iest/ **Iugerum**, ty=
- 13: lé dwoie/ to iest/ pułtorá ftá y ósm
- 14: Pólek. A **Quadratum Iugerum**, tylé czwo=
- 15: ro/ to iest/ trzy ftá Pólek y fzełtna=
- 16: ście. **Iugerum** tedy Rzymłkié/ vczyni
- 17: Puł morgá Mázowieckiego/ y ósm
- 18: Pólek. A **Quadratum Iugerum**, vczyni
- 19: Mázowiecki Mórg/ y fzełtnaście
- 20: Pólek.

N ij

O mie=

strona: N2v

Náuk

1: # **O mierzaniu Wy=**

2: **fokości/ Dálekości/ y**

3: **Głębokości.**

- 4: **V** Kazawłzy tedy obyczay mie=
3
- 5: rzánia Plácow/ ták według
- 6: tych co około tego po Grécku
- 7: álbo po łácinie píáli/ iáko téz y we=
- 8: dług Mierników náleznych: przyłta=
- 9: łoby dáléy píác o rzeczách tych/ któ=
- 10: ré nie tylko że dłużá y fzerzá máią/
- 11: ále téz y miáźłzé łą. O tychby mó=

- 12: wię przyślzło tu piśać/ iákoby ié mie=
13: rzyć: ále vgadzaiąc tym którzy czy=
14: táć máią ty Książki/ ná ten czás to
15: opuścić mużę: ábowiém iż Geome=
16: tria iefzcze nigdy w Polłkim ięzyku
17: nie byłá/ áni fy e iefzcze náfzy táko=
18: wym rzeczam przyślucháli: przeto=
19: bych nie rad przedłużał áni zátru=
20: dniał/ áby ci co czytać będą/ łacniéy
21: fy e wypráwić mogli: á wżákże/ gdy
22: fy e otrze náfzym to o wfy/ może fy e

potym

strona: N3

Miernicka.

- 1: potym około tego y to/ y co drugié=
2: go nápiśać/ iefli Pan Bóg będzie
3: raczył. Ná ten czás tedy iákom
4: rzekł/ o rzeczách miążłzych álbo hru=
5: bych/ iákoby miály być mierzány/
6: piśać niehcę: ále przyštąpię do te=
7: go/ iáko Wyfokość/ álbo Dálekość/
8: álbo Głębokość iáka ma być zmie=
9: rzóná. Może to tedy być przez in=
10: łtrument/ y króm łstrumentu.
11: Naprzód nápiśę/ iáko mierzyć in=
12: łtrumentem/ á potym iáko bez in=
13: łtrumentu.
- 14: # Iáko Dyoptrą mierzyć
15: Wieżę/ álbo co infzého

- 17: **N** Aprzód potrzebá wiedziéc/ co
18: Euklides w Izółtych Księgách ná=
19: pifał: Iż kiedy będą kliny z ienyl=
20: kimi kątami/ tedy tych klinów ftró=
21: ny/ które są około ienylkich kątów/
22: będą miéc iednąką proporcyą: które

N iij

łłowá

strona: N3v

Náuka

- 1: łłowá Euklidowé niżéy doftátecz=
2: nie wyrozumiész.
3: ¶ Iefli tedy chcefz Wyfokość którą
4: iáko wielka iest wiedziéc/ masz v=
5: czynić dwie Figurze tákowé/ to iest/
6: dwa Kliny tákowé/ coby miály ie=
7: nylkie kąty ieden iáko drugi/ tak
8: áby Wyfokość którégó fye dowiádu=
9: iefz/ była ftroną iednégo Kliná: á
10: drugi Klin táki ma być/ áby go ze
11: wżąd mógl dofiąc y dotknąc: áby
12: ten zmierzwyfzy/ według nieg mógl
13: wiedziéc miarę drugiégo/ w którym
14: iest Wiezá álbo Wyfokość óná któ=
15: réy fye dowiáduiefz. Potrzebá te=
16: dy do tego miéc inftrument/ który
17: zową Dyoptrą/ álbo Medyklini=
18: um: którégó inftrumentu nie tru=
19: dno możefz doftać.
20: ¶ Niechże tedy będzie Wiezá álbo

- 21: iáka infza Wyfokość a.b. Wiérzch
- 22: przezowiém a. á dno przezowiém b.
- 23: Wiedz od punktá b. co ná ziemi iest
- 24: Linią proftą ná równiéy do c. ták

żeby ty

strona: N4

Miernicka.

- 1: żeby ty dwie Linié a.b. y b.c. profty
- 2: kąt vczyniły. Potym ná Liniéy b.c.
- 3: poftaw profto z Dyoptrą Pręt d.e.
- 4: álbo co infzého tákowego/ áby d.e.
- 5: y b.a. wśzędzie iednáko od siebie
- 6: fzy: á k temu żeby przez e. to iest/
- 7: przez Dyoptrę/ widziéc było dżiur=
- 8: kámi punkt a. to iest/ wiérzch Wy=
- 9: fokości/ y punkt c.
- 10: grafika
- 11: Gdy tedy ták Dyoptrę vftáwiłz/
- 12: będziefz rozumiał/ że Linea profta

od a.

strona: N4v

Náuká

- 1: od a. idzie przez e. to iest/ przez dżiur=
- 2: ki Dyoptry/ do c. złączáiąc punkt a.
- 3: z punktem c. ták iż będą dwa ied=
- 4: nákie Kliny/ z ienylkimi kąty: Klin
- 5: a.b.c. y Klin e.d.c. których to Kli=
- 6: nów kąty równé fą: ábowiém kąt
- 7: co iest między Liniámi c.a. y a.b.
- 8: iest równy kątowi co iest między c.

- 9: e. y e.d. Tákże téz kąt co ieft mię=
10: dzy Liniámi a.b. y b.c. ieft równy
11: kątowí co ieft między e.d. y d.c. A
12: kąt co ieft między e.c. y c.d. obiemá
13: Klinóm ieft fpólny/ y sam sobie ró=
14: wny. Ponieważ tedy kąt między
15: Liniámi a.b. y b.c. równy ieft ką=
16: towi co ieft między e.d. y d.c. tedyć
17: Linié thé co thy kąty czynią/ będą
18: mieć iednąką proporcyą/ według
19: náuki Euklidowéy. Przetóz/ iáko
20: ieft Linea c.d. náprzećiwko Liniéy
21: d.e. ták téz będzie Linea c.b. náprze=
22: ćiw Liniéy b.a. Ná przykład: Ie=
23: fli Linea c.d. będzie tylka iáko Li=
24: nea d.e. tedyć téz Linea c.b. będzie

tylka

strona: 0

Miernicka.

- 1: tylka iáko Linea b.a. A iefli wiet=
2: fza będzie Linea c.d. dwa kroć/ ál=
3: bo trzy kroć/ 2c. niż Linea d.e. te=
4: dyć téz Linea c.b. tákże będzie wiet=
5: fza dwa kroć/ álbo trzy kroć/ 2c. niż
6: Linea b.a. Tákże téz ná drugą
7: ftronę/ iefli Linea e.d. będzie wiet=
8: fza kilká kroć niż Linea d.c. tedyć
9: y Linea a.b. tyléz kroć będzie wiet=
10: fza niż Linea b.c. Iáko ná przy=
11: kład: Day to że Linea e.d. pięć kroć

- 12: będzie więtsza niż Linea d.c. tedyć
- 13: y Linea a.b. pięć kroć téż więtsza
- 14: będzie á niż Linea b.c. A ták/
- 15: zmierzwyłzy Lineą b.c. iefli ią nay=
- 16: dziełz ná fześcdzieśiąt fążón/ tedyć
- 17: wyłokość b.a. będzie ná trzyftá fą=
- 18: zón: bo pięćiorá fześcdzieśiąt/ vczy=
- 19: ni trzy ftá. A ták będziem mieć iuż
- 20: pomierzóną Wyłokość/ któreiefmy
- 21: fye dowiedzić chćieli.
- 22: Dowiedziawłzy fye tedy iáko wiel=
- 23: ka iefł Linea a.b. ztąd fye dowie=
- 24: my zásię iáko wielka iefł Linea a.c.

O

co przez

strona: Ov

Náuka

- 1: co przez dziurki Dyoptry idzie: ábo=
- 2: wiem iż kąt co iefł między Liniámi
- 3: c.a. y a.b. iefł równy kátowi temu
- 4: co iefł między c.e y e.d. Przetóz Li=
- 5: nie té co fą około tych kátów/ ied=
- 6: náką mieć będą proporcyą. A ták/
- 7: iáko iefł Linea d.e. náprzećiw Li=
- 8: niéy e.c. ták téż będzie Linea b.a.
- 9: náprzećiw Liniéy a.c. Dowiedzia=
- 10: włzy fye tedy iáko wielé kroć wię=
- 11: fza iefł Linea c.e. niż Linea e.d. ro=
- 12: zumiéy żeć téż ták wielé kroć będzie
- 13: dłuźfza Linea c.a. niż Linea a.b.
- 14: A ták/ przez taką proporcyą/ ponie=

15: waż iuż wiéřz/ iáko wielka iest Li=

16: nea b.a. dowiérz fye miáry Liniéy

17: a.c.

18: # Iáko Dálekość zmierzyc/

19: kiedy będziesz miał

20: Dyoptrę.

21: Iesliby ná równiéy przez którą

22: Linea b.c. idzie/ álbo Rzeká/ álbo

błoto/

strona: O2

Miernicka.

1: błoto/ álbo téz co inřzého tákowého

2: závádzáło/ żeby nie mógl wřzędzie

3: dóydz/ y zmierzyc Liniéy b.c. tedy

4: ią według náuki téy to zmierz/ á po=

5: tym Lineą b.a. zmierzysz. Ták te=

6: dy Lineą b.c. mierzyc mařz/ kiedyć

7: co będzie závádzáło iéy po prořtu

8: mierzyc: wiedz od punktu c. do pun=

9: ktu f. Lineą **Perpendicularem**, ná téyze

10: równiéy/ ták žeby ty dwie Linié/

11: b.c. y c.f. vczynily prořty kąt: po=

12: tym Dyoptrę z lařką álbo z czym in=

13: řzym tákowym połóž ná Liniéy c.f.

14: ták áby Dyoptrá d.e. z Linią c.b.

15: iednáko od siebie řły wřzędzie/ á k=

16: temu žeby przez e. to iest/ przez dźiur=

17: ki Dyoptry/ widziéc było punkt b.

18: y punkt f. A ták będziesz rozumiał/

- 19: że od b. przez dziurki Dyoptry/ idzie
20: Linea prosta do f. Przetoż tu będą
21: dwa Kliny na równiey/ Klin b.c.f.
22: y Klin e.d.f. z ienylkimi kąty oba=
23: dwa. A przetoż Linié té co są oko=
24: lo ienylkich kątów/ iednąką będą

O ij

mieć

strona: O2v

Nauka

- 1: mieć proporcją. A tak/ iako iest Li=
2: nea f.d. naprzeciwko Liniéy d.e.
3: tak też iest Linea f.c. naprzeciwko
4: Liniéy c.b.
5: Figurá na równiey. **grafika** Wyfokość.

Iesli

strona: O3

Miernicka.

- 1: Iesli tedy linia f.d. będzie rów=
2: na z linią d.e. tedyć linia f.c. bę=
3: dzie też równa z linią c.b. A iesli
4: linia f.d. będzie więtsza albo mniey=
5: sza kilka kroć niż linia d.e. tedyć y
6: linia f.c. tyléz kroć będzie więtsza
7: albo mnieysza niż linia c.b. Tym
8: tedy obyczaiem dowiedziawszy fye/
9: iako wielka iest linia c.b. potym fye
10: będziefz dowiadować wyfokości a.
11: b. iakom wyżéy powiedział.

12: # Iako mierzyć bez

13: Dyoptry.
<http://rcin.org.pl>

- 14: **M** Ożelz téz vzywác téy Náuki/
15: choćiaby Dyoptry niemiał. Iáko
16: Archimedes kiedy go niéktórzy py=
17: táli/ iákoby to wielka byłá Wiezá/
18: którą tám widzieli ná ten czás. Po=
19: Itáwił prosto lafkę ná cíeniu ónéy
20: Wieże/ ták iż obóy cíén/ od lafki y
21: od Wieże/ połpołu fye ná iednym
22: mieyfcu kóńczyły. Vczyniwłzy tedy

O iij

ták dwa

strona: O3v

Náuká

- 1: ták dwa Kliny z równymi kąty/ po=
2: wiedział: Iáko ten cíén co od lafki
3: ieft ná ziemi/ ma fye náprzećiwko
4: lafce/ ták téz cíén co ieft od Wieże
5: ná ziemi/ ma fye náprzećiwko Wie=
6: ży: to ieft/ iáko wielé kroć cíén co
7: ieft od lafki ná ziemi/ ieft więtfzy ál=
8: bo mnieyfy niż lafká/ ták wielé kroć
9: cíén co ieft od Wieże ná ziemi/ bę=
10: dzie więtfzy álbo mnieyfy niż Wie=
11: zá. ¶ Plutárchus/ co infzy piřą o
12: Archimedzie/ piře iákoby to Tha=
13: les Philozoph vczynić miał/ żeby
14: Wieżę w Egypćie zmierzył táko=
15: wym obyczáiem: álec Thales in=
16: řzym obyczáiem to vczynił/ iáko pi=
17: řze Pliniufz. A to ták: pátrzył kiedy

- 18: fye ćienie porownaią z rzeczami ty=
19: mi od których pochodzą. A bowiem
20: ćień zraná y wieczór bywa wielki/
21: od fłóncá wíchodu go vbywa aż do
22: południá/ á od południá go zásię
23: przybywa aż do zachodu fłóncá.
24: Przetóz zraná álbo ku wieczoru/

ćień nie

strona: O4

Miernicka.

- 1: ćień nie równo wietłzy iest niżli tá
2: rzecz co od niéy pochodzi. W połu=
3: dnie zásię tu v nas kiedy ná wiel=
4: kim dniu/ bywa mnieyfzy á niż óná
5: rzecz od którém idzie. A przed po=
6: łudniem trofzkę/ tákże téz y z połu=
7: dniá/ porownawa fye z tą rzeczą od
8: którém pochodzi. Thales tedy
9: tákowy czas vpátrzywłzy/ kiedy fye
10: ćienie porownawaią z rzeczami/ z=
11: mierzył ćień który był od Wieże/ ro=
12: zumiejąc że ćień ná ten czas tylki
13: był iáko y Wieżá. Przetóz/ kto chce
14: może y ták iáko Thales zmierzyć po
15: ćieniu iaką kolwiek rzecz wyfoką:
16: iedno że to nie może być czáfú infzé=
17: go iedno o południu/ kiedy fye ćie=
18: nie z rzeczami porownaią. A v nas
19: tu/ nie może to być iedno ná wiel=
20: kim dniu: bo ná máłym dniu v nas

- 21: nie tylko ráno álbo wieczór/ ále y w
22: południe/ cién bywa więtfzy á niż
23: rzecz tá od którój pochodzi. A ták
24: tego poštěpku nie zówždy fyw vzy=

wác go=

strona: O4v

Náuka

- 1: wác godzi/ ále Archimedowégo ná
2: kázdy czás kiedy cién iest może vzy=
3: wác. ¶ Može též ielzce iná=
4: czój po ciéniu rzecz wyfoką zmie=
5: rzyć próftym obyczáiem. A to ták:
6: Kiedy chcesz wieżę álbo co wyfokié=
7: go zmierzyc/ weźmi lafkę iáko dłu=
8: gą chcefz/ poftawże ią prófto: po=
9: tym weźmi miárę cienu iéy/ á tą
10: miárą zmiérz cién co od wieże idzie:
11: á rozumiey iáko ná wielu tych miar
12: iest cién/ żeć ná tylu lafk iest wieża.
13: A żeby to ták było/ łácono fyw kázdy
14: tego dorozumiéc może. Abowiem
15: kiedyby lafká mogła być tylka iáko
16: Wieżá/ tedyby též cién od niéy ták
17: dáleko fzedł iáko y od wieże: á ták
18: wieżá byłaby ná iednéy lafće/ á cién
19: od wieże byłby ná iednym ciéniu co
20: od lafki. Táke též/ kiedyby lafká
21: była iáko puł wieże/ tedyby též cién
22: od niéy był iáko puł ciéniá tego co
23: od wieże: á ták cién wieże byłby ná

24: dwu cieniach lalki/ a wieżaby była

ná dwu

strona: P

Miernicka.

- 1: ná dwu lalkách. Tymże obyczá=
- 2: iem/ iefli lalká będzie iáko dzieśiąta
- 3: część wieże/ tedy téz cień od niéy bę=
- 4: dzie iáko dzieśiąta część cieniu od
- 5: wieże. A tak cień od wieże będzie
- 6: ná dzieśiąci cieniach tych co od la=
- 7: lki: a wieża téz będzie ná dzieśiąci
- 8: lalk/ zc. To nigdy nie chybi/ tak
- 9: w południe iáko przed południem/
- 10: álbo z południá: tak ná máłym
- 11: dniu iáko ná wielkim. Bo kie=
- 12: dy więtfzy iest cień od wieże/ tedy
- 13: téz będzie więtfzy od lalki: a kiedy
- 14: mnieyfzy od wieże/ tedy téz mniey=
- 15: fzy od lalki. A tak zázwdy iedná=
- 16: ko w miárę przyydzie.
- 17: ¶ A co fye tu vkazáło po profu/
- 18: mogłoby fye to vkázác foremniéy z
- 19: Euklidá/ który tak nápifał w pią=
- 20: tych Księgách: Iz kiedy cztery rze=
- 21: czy máią iednąką proporcya/ iáką
- 22: piérwfa do wtóréy/ taką trzecia do
- 23: czwartéy: tedy y ná przyftęp będą
- 24: mieć iednąką proporcya/ iáką piér=

wfza do

strona: Pv

Náuká

- 1: wřza do trzeciéy/ táką wtóra do cz=
- 2: wartéy. Iáko ná przykład: Tu cz=
- 3: téry rzeczy łá/ cién máły piérwřza/
- 4: łáfká wtóra/ cién wielki trzecia/ á
- 5: wiezá czwarta: á iednaká propor=
- 6: cyá máią. Bo iáka iest proporcyá
- 7: ciéniu malégo do łáfkí/ táka ciéniu
- 8: wielkiégo téż iest do wieze. Ty te=
- 9: dy cztery rzeczy/ y ná przyřtęp będą
- 10: miéc iednaká proporcyá. Bo iáka
- 11: proporcyá iest ciéniu do cieniá/ táka
- 12: będzie téż łáfkí do wieze. Ale o tym
- 13: na ten czás dořyc.
- 14: ¶ Kiedyby ciéniu nie było/ á Dyo=
- 15: ptryby téż niemiał/ á chciałby zmie=
- 16: rzyć co wyřokiégo/ tedy ták vczyn:
- 17: Weźmi łáfkę iáko długá chceřz/ po=
- 18: łtawże iá prořto ná równiéy/ potym
- 19: schyl fye ná ziemię/ álbo fye vkładź/
- 20: pátrrze z ziemie pomykáiąc fye ták
- 21: długo/ áż przez łámy wiérzch ónéy
- 22: łáfkí vřrzyřz wiérzch wyřokořci téy
- 23: którą chceřz zmierzyc. Iáko ná przy=
- 24: kład: Niech będzie wyřokořć a.b.

pořtawże

strona: P2

Miernicka.

- 1: pořtawże łáfkę c.d. pátrrze od zie=
- 2: mie przymykáiąc fye/ álbo vmyká=

- 3: iąc tak długo/ aż przez wierzch la=
4: lki d. wżryfz wierzch a. Punkt gdzie
5: oko twoie ná ziemi iest/ przezowie=
6: my e.
7: grafika
8: Tu widziłz/ że dwa Kliny są z ró=
9: wnymi kąty: ábowiem od oká twé=
10: go e. idą dwie linié/ iedná do wierz=
11: chu lafki do d. á druga do dołu la=
12: lki/ to iest/ do c. á ty dwie linié z la=

P ij

lką czy=

strona: P2v

Náuka

- 1: lką czynią Klin mnieyfzy e.d.c. á
2: więtfzy Klin zásię czyni wyfokość
3: a.b. ze dwiemá liniámi które od o=
4: ká idą/ iedná wzgóřę do a. á druga
5: po ziemi do b. Gdyż tedy tu dwa
6: Kliny małz z równymi kąty/ tedyć
7: Linié co są około równych kątów/
8: iednáką będą mieć proporcyá: prze=
9: tóz według náuki wyfzýy nápiánéy
10: o Dyoprze fye fprawuy/ żeć nie po=
11: wtarzam iednéy rzeczy kilká kroć:
12: á chcefzli możefz téż wzywác poftęp=
13: ku teğ którym máło przedtym o cié=
14: niu powiedział/ weźmi miárę Li=
15: niéy e.c. zmiérzże tą miárą Linią
16: e.b. á iáko ná wielu tych miar nay=
17: dziefz Linią e.b. rozumiéy żeć ná ty=

- 18: lu lafk iest wyfokość b.a.
19: ¶ Kiedyby chciał szpicę albo co tá=
20: kowégo ná wieży zmierzyc/ nie mo=
21: żelz iéy według náuki téy bez wieże
22: ofobno zmierzyc: ále iefli chcefz wie=
23: dzieć iáko wyfoka lámá szpicá iest
24: bez wieże/ zmierz iá pośpołu z wieżą/

á potym

strona: P3

Miernicka.

- 1: á potym ofobno zmierz wieżę/ od=
2: łóże z ónéy summy spólnéy co ná
3: wieżę przyydzie/ á ofáték co zoftá=
4: nie będzie ná szpicę.
5: ¶ Iuż wiész/ iáko lafką mafz mie=
6: rzyć wyfokość/ kiedy Dyoptry nie=
7: mafz: możefz téz y dálekość zmie=
8: rzyć lafką/ kiedy Dyoptry nie będzie:
9: tymże spofobem iáko y wyfokość/ ie=
10: dno ná pláfk obróciwfy/ coś tám w=
11: zgórę obracał. Niech będzie dále=
12: kość od a. do b. którą chcefz zmie=
13: rzyć/ iedno że nie możefz dla wody/
14: albo dla błotá/ albo dla czego in=
15: szégo takowég: rozumiéy sobie pro=
16: itą Linią od kónca iednégo do dru=
17: giégo/ to iest/ od a. do b. Wiedźze
18: od téy to Liniéy po równiéy Linią
19: a.c. [Perpendicularem](#) tak żeby ty dwie
20: Linié a.b. y a.c. vczyniły profty kat:

- 21: potym lalkę proftą d.e. iáko długą
- 22: chcelz weźmi/ połóźze ią kónccem d.
- 23: ná Liniéy a.c. ták żeby tá lalká d.e.
- 24: z Linią a.b. iednáko od siebie były

P iij

włzędźie/

strona: P3v

Náuká

- 1: włzędźie/ nie przychyláiąc fye iedná
- 2: ku drugiéy/ áni fye odchyláiąc.
- 3: Dálekość.
- 4: grafika
- 5: A to ták będzie/ kiedy lalkę d.e.
- 6: ták połóżyfz/ żeby była **Perpendicularis**
- 7: do Liniéy c.a. iáko a.b. ieft **Perpen=**
- 8: **dicularis** do téyże Liniéy. Potym po=
- 9: łóź oko ná Liniéy a.c. pomykayże
- 10: go ták długo po niéy/ áź przez kó=
- 11: niec lalki/ to ieft/ przez e. vřrzyfz b.
- 12: kóniec téy dálekości. Tu dwa Kli=

ny iuź

strona: P4

Miernicka.

- 1: ny iuź mařz z ienylkimi káty/ Klin
- 2: c.d.e. y Klin c.a.b. A ták/ iáką pro=
- 3: porcyą ma Linea c.d. do Liniéy d.
- 4: e. tež proporcyą będzie mieć Linea
- 5: c.a. do Liniéy a.b. Ieřli Linea c.d.
- 6: ieft tylka iáko Linea d.e. tedyć Li=
- 7: nea c.a. ieft téź tylka iáko Linea a.
- 8: b. A ieřli Linea c.d. będzie wietřza

- 9: albo mnieyſza/ tedyć téż c.a. będzie
- 10: także więtfza albo mnieyſza/ iáko fye
- 11: o tym przed tym doſyć nápiſało.
- 12: ¶ Albo drugim obyczáiem/ Weźmi
- 13: miarę Liniéy c.d. zmiérzże Linią c.
- 14: a. á iáko ná wielu tych miar będzie
- 15: Linea c.a. ták téż ná wielu lafk bę=
- 16: dzie dálekość a.b. Dowiedziawſzy
- 17: fye tedy ták/ iáko wielé ieft od a. do
- 18: b. nie trudno fye dowiedzić możefz/
- 19: iáko wielé téż ieft od c. do b. A to
- 20: ták: Dowiedz fye czym więtfza ieft
- 21: Linea c.e niź lafká e.d. á rozumiéy
- 22: iż według téyże proporcyéy Linea
- 23: c.b. ieft więtfza niź Linea b.a.
- 24: Ponieważ tedy iuż wiélfz iáko dá=

leko ieft

strona: P4v

Náuka

- 1: leko ieft od b. do a. nie trudnoć fye
- 2: doliczyć będzie z téy to proporcyéy/
- 3: iáko téż wielé ieft od c. do b.

4: # O mierzánium

5: Głębokości.

- 6: I Eſli chceſz wiedzić iáko ieft
- 7: głęboka ftudnia/ álbo co in=
- 8: ſzého takowého/ ták vczyń:
- 9: Rozumiéy ſobie linią proſtą w ftu=
- 10: dniéy po iednéy ftronie od a. do b.

- 11: to ieft/ od wiérzchu aż do wody.
- 12: Ná drugiéy ftronie zásię/ ná kráiu
- 13: ftudniéy/ przeciwko a. niech będzie
- 14: punkt c. á punkt ten gdzie oko ieft/
- 15: przezowiém d. Pátrrze tedy przez
- 16: lámý kray ftudniéy do b. ták iż Li=
- 17: nea profta álbo promiém wzrokowy
- 18: od oká/ to ieft/ od d. póydzie przez c.
- 19: ná dół aż do b. Potym zásię od d.
- 20: niech idzie druga Linea do e. ták że=
- 21: by dwie Linié/ Linea d.e. y Linea

a.b. by=

strona: Q

Miernicka.

- 1: a.b. były [æquidistantes](#), álbo iáko ié po
- 2: Grécku zową [parallelae](#).
- 3: [grafika](#)
- 4: Powiedziałem przedtym/ że to lą
- 5: [Lineæ æquidistantes](#), albo [parallelae](#), które by
- 6: niewiém iáko długo wiódł y ná tę
- 7: y ná drugą ftronę/ nigdy fye nie zéy=

Q

dą/ ále

strona: Qv

Náuká

- 1: dą/ ále iednáko od siebie zówždy
- 2: póydą. Vczyniwfzy tedy ták thy
- 3: dwie Linié/ potym maż proftą Li=
- 4: neą wiéść od a. do c. y do e. ták żeby
- 5: tho była wfzytko iedná profta Li=
- 6: nea. To vczyniwfzy/ będziéf miał

- 7: dwa Kliny/ Klin a.b.c. y Klin c.d.
8: e. ty dwa Kliny/ ienylkié máią ką=
9: ty: przetóz téż iednáka proporcya
10: fye w nich naydzie. Kąth co ieft
11: między dwiema liniámi/ między a.
12: b. y b.c. ieft równy kątowu temu co
13: ieft między liniámi c.d y d.e. Abo=
14: wiém Linea a.b. y Linea d.e. fą
15: æquidistantes: á ná ty dwie æquidistantes,
16: przyfzła profta Linea d.b. przetóz
17: kąty które y tám y fám fye przeklá=
18: dáią/ mużą być równé: tak iáko fye
19: przedtym około tego pífáło. Dla
20: téy tedy przyczyny/ kąth co ieft v
21: punktu d. y kąth co ieft v punktu
22: b. muśi być ieden drugiému rów=
23: ny. Zásię/ kąth co ieft między lini=
24: ámi a.c. y c.b. ieft równy kątowu

temu

strona: Q2

Miernicka.

- 1: temu co ieft między liniámi d.c. y
2: c.e. ábowiém fye tu dwie profté Li=
3: nié ná krzyż zefzły/ Linea a.e. y Li=
4: nea d.b. A Euklides to vkazał/ iż
5: kiedy Linea profta/ przéydzie dru=
6: gą Linią proftą ná krzyż/ tedy tám
7: dwa á dwa kąty/ które fye wierz=
8: chámi náprzeciwko sobie zchodzą/
9: fą sobie równé: iáko tu ná Figurze

10: widzisz.

11: grafika

12: Dla téy tedy przyczyny/ ty dwa

13: kąty/ co sye zbiegają náprzeciwi s=

14: bie wierzchami v punktu c. są ie=

15: nyłkié. Ponieważ tedy w tych

16: dwu klinách náyduie sye to/ że dwa

17: kąty iedného/ tylkié są iáko y dru=

18: giégo: tedyc y trzeci kąt iedného/

19: trzeciemu kątowni drugiégó musi téz

20: być równy. Abowiém w káżdym

Q ij

Klinie

strona: Q2v

Náuka

1: Klinie są trzy kąty/ dwiema pro=

2: łtym równé: iáko sye to przedtym

3: vkazało. Przetóz/ kiedy sye tráfi

4: w Klinie ieden kąt sizerłzy/ tedy dru=

5: gié dwa muszą być iuz wężłzé. Iesli

6: sye tráfi ieden prołty/ tedy drugié

7: dwa ieden tylko prołty będą mieć.

8: A kiedy sye tráfi ieden łępy/ to iest/

9: sizerłzy á niż prołty iest/ tedy w dru=

10: gich dwu/ iuz nie cały prołty ieden

11: będzie. Kiedy zaś włzytki trzy ró=

12: wné będą/ tedy káždy z nich będzie

13: mieć dwie części prołtégó/ á trze=

14: ciéy nie będzie mieć. Ponieważ

15: tedy tu w tych dwu Klinách/ dwa

16: kąty iedného/ są równé dwiema

- 17: kątom drugiego/ tedy y trzeci
18: kątu trzeciemu musi też być równy. A=
19: bowiem ieliby trzeci kąt w iednym
20: był więtszy albo mnieyszy niż w dru=
21: gim/ tedyby nie iednako w obudwu
22: było. Ieliby w iednym były trzy
23: kąty dwiema prostym równé/ tedy=
24: by w drugim były trzy kąty więtsze

albo

strona: Q3

Miernicka.

- 1: albo mnieysze niż dwa proste/ co być
2: nie może: bo każdy klin musi mieć
3: trzy kąty/ dwiema kątom prostym
4: równé. A tak/ ponieważ w tych
5: dwu Klinach/ dwa kąty iednego/
6: są równé dwiema kątom drugiego:
7: tedy y trzeci trzeciemu musi być
8: równy. Przetóż ty dwa Kliny/ ie=
9: nylkie wzytki trzy kąty między so=
10: bą mają: a dla tegoż Linié ich któ=
11: ré są około ienylkich kątów/ iedna=
12: kąta muszą mieć proporcya. Kąt co
13: iest v punktá a. równy iest iákom
14: rzekł kątowi temu co iest v punktá
15: e. Przetóż/ iáko iest Linea c.e. do
16: Liniéy e.d. tak też iest Linea c.a.
17: do Liniéy a.b. A czym więtsza albo
18: mnieysza iest Linea c.e. niż Linea
19: e.d. tym też będzie więtsza albo

20: mnieyſza Linea c.a. niź Linea a.b.

21: Ná przykład: Ieſli Linea c.e. po=

22: łowicą ieſt mnieyſza niź Linea e.d.

23: tedyć tákże Linea c.a. będzie po=

24: łowicą mnieyſza niź Linea a.b.

Q iij

A ták/

strona: Q3v

Náuká Miern.

1: A ták/ zmierzylſzy Lineą c.a.

2: poznałz z proporcyey miarę Liniéy

3: a.b. to ieſt/ Głębokości téy którées

4: ſye dowiedzić chćiał.

5: 2c.. [grafika](#) .

6: # Koniec Geometryéy.

7: [grafika](#)

strona: Q4

1: [grafika](#)

2: **P**rzy końcu tych tu Książ=

3: żek/ mam cię vpomiónać Czy=

4: telniku miły/ iż Figury nie w=

5: ſzędzie ták iákoby miály być/

6: ſą vczynióné: przeto iż Miſtrz

7: co ié rzezał/ nie był po temu.

8: Ale według piłania ſye ſprá=

9: wuiąc/ nie trudno ſobie w=

10: ſzytkiego czego potrzebá

11: popráwić możesz.

12: [grafika](#)

13: [grafika](#)